

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Násilí páchané na ženách z pohledu sociálního pracovníka

Michaela Carter

Vedoucí bakalářské práce: doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.

Praha 2018

Prague College of Psychosocial Studies

Violence Against Women From a Social Worker Perspective

Michaela Carter

The Bachelor Thesis Work Supervisor: doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.

Praha 2018

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

V Praze dne 30.04.2018

.....

Poděkování:

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu této bakalářské práce panu doc. PaedDr. Slavomíru Lacovi Ph.D. za cenné rady, připomínky, trpělivost a čas, který práci věnoval. Rovněž bych chtěla poděkovat všem participantům, kteří se zúčastnili výzkumného šetření a poskytli data potřebná k jeho realizaci.

Anotace

Násilné chování se může objevit kdekoli, kdykoli a ve všech společenských a sociálních třídách. Může se objevit u čerstvě zamilovaných párů, i u dlouholetých vztahů. I přes pestrou paletu výskytu má násilí jednoho společného jmenovatele a tím je „soukromí“. Ve většině případů se vše odehrává bez svědků. Násilí páchané na ženách má následky nejen na samotných obětech, ale i na jejich okolí.

Práci chceme poukázat na výskyt fenoménu páchaní násilí na ženách z pohledu sociálního pracovníka. Představit a charakterizovat problematiku týraných žen. Prostřednictvím několika definic přiblížit, co násilí je, co zahrnuje a v jakých formách se vyskytuje. Analyzujeme charakteristiku pojmů, které s touto problematikou souvisí a zaměřujeme se na pomoc obětem násilí prostřednictvím sociální práce.

Klíčová slova

Důstojnost, násilí, sociální pomoc, sociální práce, sociální pracovník, rodina, žena.

Abstract

Violent behavior can occur anywhere, anytime and in all social levels and social classes. It may appear in newly loved couples, even in long-term relationships. Despite the variety of occurrences, the violence of one common denominator is "privacy". In most cases, everything happens without witnesses. Violence against women has consequences not only on the victims themselves but also on their surroundings.

We want to show the phenomenon of violence against women from the point of view of a social worker. Familiarize and characterize the issue of tortured women. Through several definitions, see what violence is, what it involves and in what forms it is. We analyze the characteristics of the concepts related to this issue and we are focusing on helping victims of violence through social work.

Key words

Dignity, violence, social assistance, social work, social worker, family, woman.

Obsah

TEORETICKÁ ČÁST

Úvod	8
1 Charakteristika pojmů souvisejících s násilím	10
1.1 Charakteristika rodiny	10
1.2 Vnímání domácího násilí v rodině.....	13
1.3 Sociální práce a domácího násilí	16
2 Všeobecná charakteristika násilí páchaného na ženách	20
2.1 Formy a mýty násilí páchaného na ženách	22
2.2 Cyklus násilí páchaného na ženách	26
2.3 Důsledky násilí vůči ženám	28
3 Sociální pracovník.....	34
3.1 Osobnost sociálního pracovníka	37
3.2 Sociální pracovník jako pomoc týraným ženám.....	39
3.3 Právní legislativa v oblasti násilí páchaného na ženách	46
EMPIRICKÁ ČÁST	
4 Výzkumná část	53
4.1 Cíl a hypotézy výzkumu	53
4.2 Metody výzkumu	54
4.3 Výzkumný vzorek.....	56
4.4 Výsledky výzkumu	59
4.5 Diskuze	64
Závěr	67
Seznam literatury.....	68
Příloha I: Dotazník	73

Úvod

Násilí páchané na ženách je mimořádně závažný společenský problém. Ve světě, Evropě a samozřejmě i v České republice je tato skutečnost často zahalena mlčením, může být vnímána jako problém jednotlivých žen, nikoli jako problém společnosti. Kolem nás žijí ženy, které trpí, mají strach o své zdraví a často i o život. Násilí páchané na ženách se vyskytuje často, přestože jde o závažný trestný čin. Násilí se většinou ztotožňuje s psychickým a fyzickým násilím. Přitom násilím je každá forma ubližování. Násilím je nejen individuální násilí páchané na ženě partnerem nebo manželem, ale i to, pokud stát, jednotlivé instituce a jejich pracovníci tolerují, umožňují násilí a nechraňují oběti násilí. Pro odstranění tohoto problému je potřeba nejen aktivita institucí, ale také aktivita jednotlivců, kteří nezavírají oči před přítomností tohoto negativního jevu v naší společnosti a jsou ochotni se osobně vložit do prosazování principu nulové tolerance násilí.

V práci používáme systémovou a obsahovou analýzu odborných textů, která vychází ze studia zkoumané oblasti, tedy oblasti týrání žen a domácího násilí z pohledu sociální práce. Využíváme analyticko-syntetickou metodu, analýzu pramenů, abysme získali obsah pro danou problematiku. Cílem předkládané bakalářské práce je představit a poukázat na fenomén násilí páchaného na ženách z pohledu sociálního pracovníka.

Předkládaná bakalářská práce se skládá z teoretické a empirické části. Teoretická část se skládá ze tří kapitol. Každá kapitola se skládá z jednotlivých podkapitol, které na sebe navazují a postupně představují zkoumanou problematiku.

V první kapitole se věnujeme charakteristice pojmů souvisejících s násilím, začínáme definicí pojmu rodina, která je primární institucí ochrany a podpory všech jejích členů. Další podkapitola je věnovaná domácímu násilí v rodině. V poslední podkapitole analyzujeme pohled sociální práce na domácí násilí.

V druhé kapitole jsme se snažili přiblížit všeobecnou charakteristiku násilí páchaného na ženách, uvádíme jednotlivé typy a formy násilí páchaného na ženách a vyvracíme mýty, které ve společnosti existují. Druhá podkapitola pojednává o cyklech násilí, které se objevují při tomto sociálně-patologickém jevu. V poslední podkapitole poukazujeme na důsledky násilí páchaného na ženách.

Ve třetí kapitole se věnujeme sociálnímu pracovníkovi, jeho osobnostním předpokladům, dále popisujeme roli sociálního pracovníka a jeho možnosti intervence v péči o týrané ženy. V této kapitole se také věnujeme sociálně-právní legislativě

v České republice, kde uvádíme jednotlivé zákony k danému skutku a poukazujeme na instituce působící v oblasti sociální pomoci týraným ženám.

Čtvrtou kapitolu naší bakalářské práce tvoří výzkumná část. Cílem průzkumu bylo zjistit zda ženy, na kterých je pácháno násilí v rodinném prostředí, mají dostatečné znalosti o zkoumané problematice. Pro naplnění našeho záměru jsme použili kvantitativní metodu dotazníku, kde jsme si stanovili výzkumné hypotézy a overili je statistickou metodou Pearsonův chí – kvadrát testem. Závěr této kapitoly tvoří výsledky výzkumu a diskuze.

1 Charakteristika pojmů souvisejících s násilím

Násilí páchané na ženách v rodinném prostředí se v různých podobách objevuje od nepaměti. Tento problém ovšem nebyl dlouho pojmenovaný a společnost ho dlouhodobě neřešila. Veřejně se o tomto typu násilí nehovořilo, a tak údaje o jeho výskytu byly v rámci historie nedostatečné a nedůvěryhodné, jak na to poukazuje autor Laca (2011). Rodina byla vnímána jako společností uzavřená oblast, která řešila své problémy za zavřenými dveřmi. Z tohoto důvodu nebylo domácí násilí považováno za společenský problém. Až v polovině 90tých let se domácímu násilí začala ve společnosti věnovat větší pozornost. Do povědomí sa tato problematika dostala zejména prostřednictvím mezinárodních organizací. Šlo o organizace jako Rada Evropy, Organizace spojených národů nebo Evropská unie (MATEL, 2009). Díky finanční podpoře ve formě grantů zahraničních a mimovládních organizací se problematika násilí na ženách a domácího násilí začala medializovat. Zároveň byl podpořen vznik krizových center, azylových domů a krizových linek pomoci, kde svoji roli sehrála sociální práce jako praktická vědní disciplína.

Násilí páchané na ženách a domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou, a co do své frekvence a závažnosti, nejvíce podceňovanou (MATOUŠEK, 2008). Prostřednictvím médií se čas od času dozvídáme o případech domácího násilí, které často mívá tragickou dohru. Podle našeho názoru jsou tyto kauzy pouze zlomkem celkového počtu případů násilí páchaného na ženách, které se v rámci společnosti skutečně odehrává.

Většina lidí si možná pod pojmem násilí na ženách představuje explicitní formu fyzické agrese, nicméně toto násilí může mít také podobu psychickou, sexuální, ekonomickou nebo sociální. Jako téma bakalářské práce byla zvolena problematika týraných žen z pohledu sociálního pracovníka, proto chceme představit v následující kapitole související pojmy, které se neodmyslitelně dotýkají zkoumané problematiky, protože pokud mluvíme o násilí na ženách, hovoříme o rodině, domácím násilí a pomoci z pohledu sociální práce.

1.1 Charakteristika rodiny

Ve středověkém Řecku byl pojem rodina podstatně jiný, než jako ho vnímáme dnes. Nevztahoval se k pokrevnímu příbuzenstvu, ale v první řadě k majetku. Vyjadřoval to pojem „oikos“, pod čím se rozuměli i otroci, respektive ostatní služebnictvo spolu

s domem a půdou. Pokrevně spřízněné oikos tvořily „fárie“, ty tvořily „ démy“, ty se sdružovaly do kmenů (fyly) a kmeny tvořily městské státy (MATOUŠEK, 2008). Od rodu si muži odvodzovali svůj původ a přebírali jeho jméno. Rodina byla přísně patriarchální. Existence a stabilita oikos se udržovala dědičným právem nejstaršího syna. Starověká řecká společnost neznala právní ochranu dětí, dítě považovala za plnoprávnou bytost až poté, kdy dostalo jméno. Přebytečné, nemanželské nebo zřetelně postižené děti se odkládaly do košíku nebo hliněných nádob na veřejných místech, odkud je buď někdo vzal nebo tam zemřely (MATOUŠEK, 2003).

Od 9. století byla společnost na Velké Moravě křesťanskou a stavovskou. Mezi základní stavy se považoval stav šlechtický, duchovní a postupně vznikl stav měšťanský a kupecký. Rozvojem techniky, technologie a růstem dělby práce se patriarchální rodina rozpadá. V začátcích průmyslové revoluce byly do pracovního poměru zařazené většinou celé rodiny včetně žen a dětí. Ženy začínají vykonávat placenou práci a otcové ztrácejí pozici živitelů rodin. Postupně se v industrializaci mzdy zvýšily natolik, že muž dokázal uživit rodinu a žena s dětmi zůstávala doma (GJURIČOVÁ, KUBIČKA, 2009).

Ve vyspělých zemích nástupem 20. a 21. století výrazně klesla dětská a kojenecká úmrtnost, vymizelo pohrdání dětmi, které se nenarodili v manželství. I na ženy, které vychovávají děti bez otce, se přestalo dívat jako na nemorální. „Manželé se stávají po právní stránce rovnoprávními a hlava rodiny zanikla. Ženy začínají zase pracovat a vzdělanost mužů a žen sa vyrovnává. Rozvod sa stává stále častějším, méně společensky odsudzovaným a neznamená pro ženu ztátu dětí. Antikoncepce sa stává dostupnější a v povědomí lidí přijatelnější, což se projevilo na počtu dětí v rodinách. Také začíná přibývat rodin, kde rodiče spolu žijí, vychovávají děti, to vše bez uzavření manželství. Rodina je vnímána jako „mechanický“ organismus, který se postupně vyvíjí“ (MOŽNÝ, 2008, s. 89).

Mnohé osobnosti z různých oborů sociologie, pedagogiky, sociální práce... se pokusili definovat rodinu a vymezit její základní role. Jedna z definic by mohla znít, že se jedná o „základní jednotku společnosti, která je tvořená rodiči a alespoň jedním vlastním či osvojeným dítětem, kde jsou citové vazby, harmonické soužití a kde hierarchie jejich členů určuje i jejich status a povinnosti, které si každý člen zodpovědně plní. Prioritou každé rodiny by měl být zdravý psychomotorický a sociální vývoj dítěte, jeho adekvátní socializace“, jak to uvádí autor Laca (2013, s. 156). Autorka Fuchsová (2009, s. 87) sa zamýšlí nad rolí rodiče v rodině. Podle ní „musí rodič splňovat určitá kritériá, ale nemusí být hned psychologem nebo jinak erudovaným odborníkem, aby

vychoval psychicky a fyzicky zdravé dítě. Rovněž poukazuje na potřebu lásky v rodině a potřebu lásky k dítěti. Pokud se rodič při výchově dopustí nějakých chyb, pokud nejsou závažné, nenarušují psychický vývoj jeho potomka“. Podle Koláčkové, (2005) mají být v rodině harmonické a chápající vztahy, vzájemná pomoc a prosociální chování členů rodiny. Vhodné je, aby děti měly pozitivní životní vzory, a aby v rodině vládl demokratický výchovný styl. Rodina by měla smysluplně trávit volný čas a spolupracovat se školou. Ideální je, aby rodiče pracovali, měli dostatek financí, a aby všichni členové rodiny byli spokojeni s místem, kde žijí.

„Správně fungující a harmonická rodina je základem zdravého psychického vývoje jedince a ve výchově se stává nenahraditelnou složkou. Rodina předává hodnoty z generace na generaci“ (LACA, 2011, s. 151).

Rodinu definovala Gaborová (1994, s. 68) jako jeden z nevlivnějších faktorů v období dospívání. Říká, že „rodina je prvním prostředím, kde začíná socializace a výchova dítěte, a tedy i utváření jeho osobnosti. V ní se formují a utvářejí pevné vztahy, názory, postoje dětí i vůči společnosti a jejím hodnotám. Přitom rodina působí nejen svým intencionálním vlivem, tedy záměrným výchovným vlivem, ale i funkčním vlivem celého svého prostředí, atmosféry, vztahy a celkovým způsobem života. Utváření osobnosti dítěte od začátku jeho životní dráhy je ovlivněno statusem rodiny a to ekonomickým, politickým a společenským, ale i tím, jak si rodiče uvědomují svoje úkoly od chvíle, kdy se dítě narodilo (GÁBOROVÁ, 2007, s. 68).“

V současnosti bychom mohli hovořit spíše o rodinném soužití, než o rodině. Jádrem tohoto soužití, pokud spolu dospělí žijí, je citová vazba mezi nimi. „Dospělí partneři mohou být opačného, ale i stejného pohlaví. Tato důkladně sledovaná a prověřená vazba, ve které hraje významnou roli sexualita ovlivněná antikoncepčními technikami od své reprodukční funkce, je sice neustále podporovaná způsobem komunikace a ritualizovanými udalostmi, avšak nedokáže odolat negativním emocím jednoho z partnerů. Sňatek, a to ani církevní, nepředstavuje dostatečnou garanci trvalosti spolužití“ (MATOUŠEK, PAZLAROVÁ, 2010).

Rodina je sociální útvar, který je důležitým spojovacím článkem mezi jednotlivcem a společností. Představuje zvláštní formu začlenění člověka do společenské struktury a současně ji vytváří (GÁBOROVÁ, 2007). Známe jednotlivé funkce rodiny, které sa člení:

- **Reprodukční funkce** – dává nové členy nejen vlastní skupině, ale i celé společnosti. V současnosti tato funkce slábne. Zvyšuje se věk při vstupu do manželství a při narození prvního dítěte, běžné je pozdní nebo odkládané rodičovství.

- **Emocionální funkce** – týká se začlenění jedince do rodinné struktury. Spolu se socializačně-výchovnou funkcí se jeví jako kriticky rozhodující pro funkčnost a stabilitu rodiny (ŠEVČÍK, ŠPATENKOVÁ et al., 2011).

- **Socializačně-výchovná funkce** – projevuje se nejen ve vztahu k dětem, které se díky tomu, že vyrůstají v rodině, stávají členy společnosti, ale i ve vztahu k manželům, jelikož proces jejich adaptace na manželství je procesem socializačním (GÁBOROVÁ, 2007).

- **Ekonomická funkce** – je ovlivněná společenskými a ekonomickými změnami, rostoucí vzdělaností a zaměstnaností žen. Muži již nejsou výhradními živiteli rodiny, což má dopad na očekávání a požadavky spojené s mužskou a ženskou rolí, stejně jako na náplň rodičovských rolí (GÁBOROVÁ, 2007).

Ukazatele funkcí rodiny podle Matouška (2008), které by profesionál měl zhodnotit jsou: kultura a hodnotová orientace rodiny, naplnění základních potřeb jednotlivých členů rodiny, stav domácnosti z hlediska potřeb členů, funkčnost rodičovského systému (kvalita vztahu k dětem, v dimenzii akceptace, disciplinovanost, angažovanost), ohraničení rodičovského systému vůči dětem, hodnocení vývoje dítěte (emocionální a sociální vztahy), funkčnost manželského systému, vztahy členů rodiny k širšímu příbuzenstvu, vztahy k institucím pro rodinu významných (školy, místní úřady...), sociální vazby členů rodiny (přátelské, sousedské, zájmové), zaměstnání rodičů – perspektiva, spokojenost, materiální zdroje a styl komunikace.

1.2 Vnímání domácího násilí v rodině

Na úvod krátký exkurz do problematiky domácího násilí. Snaha o řešení tohoto problému souvisí s aktivitami snažícími se zrovnoprávnit obě pohlaví tak, aby byly překonány společenské stereotypy. V souvislosti s nimi je na místě uvést dlouhodobou tendenci silného patriarchy, podle kterého má být žena podřízena muži.

I v dnešní době existují státy s kulturou vyznávající názor, že pokud se ženě občasně dostane fyzického trestu, jedná se o výraz lásky a pozornosti jejího manžela. Násilí na ženách získalo status nepřijatelného společenského problému až na začátku druhé poloviny 20. století, kdy začal být předmětem empirických výzkumů, které existenci problému potvrdily (MÁTEL, 2009).

Hovořit o násilí dnešní doby není příliš složité, protože se vyskytuje všude okolo nás. Uskutečňuje se skoro v každé oblasti společenského života a častokrát si ani neuvědomujeme, že je páchané v našem bezprostředním okolí. Při slově násilí člověk zpozorní a hlavou mu víří myšlenky, co se zase stalo, koho zbili nebo zabili, či kdo komu nadával a urážel ho. Musíme mít na paměti, že skoro každý zárodek násilí je zrcadlem výchovy lidského jedince ve společnosti. Pokud v rodině vše funguje, jen zřídka dochází k domácímu násilí. Pokud jsou v rodině nějaké problémy, může to být první podnět k páchaní násilí, které může začít psychickým týráním, nebo slovními urážkami, což snižuje plnohodnotnost rodiny.

Termín násilí (violence) můžeme charakterizovat jako chování namířené proti jinému, za účelem způsobit mu újmu. Může být samoučelné nebo může mít formu odplaty, případně může působit jako projev síly (Matoušek, 2008). Autorka Hochelová (2007, s. 25) tvrdí, že „násilí je nedovolené použití síly proti někomu, něčemu, při překonávání překážek (ve snaze něčeho dosáhnout a udržet si to) nebo při vynucování si něčeho, co chci mít a nemám – naléhavě, rychle, razantně.“

Za domácí násilí (domestic violence) můžeme považovat násilí, které probíhá mezi členy žijícími v jedné domácnosti, bez ohledu na příbuzenské vztahy a pokrevní vazby. Mezi osobami, které jsou ohrožené domácím násilím, se nacházejí děti různého věku, matka, senioři, ale i manžel, nevyjímaje zdravotně postižené osoby, které jsou častým terčem násilí. Domácí násilí představuje množinu, která se skládá z partnerského, generačního a transgeneračního násilí (ŠEVČÍK, ŠPATENKOVÁ et al., 2011). V domácím násilí může být v roli tyрана kdokoli z osob žijících v jedné domácnosti, včetně prarodičů nebo opatrovatelky (au-pair). Nejčastěji to však bývá muž v roli manžela, partnera nebo otce. Žena - matka vůči svému partnerovi vystupuje často jako oběť, ale vůči dětem může vystupovat i jako agresor.

Osoby ohrožené domácím násilím jsou prakticky osoby žijící v rodině nebo v partnerském vztaahu a dotýká se to kohokoli – plačícího dítěte, matky dětí, seniorů. Některé osoby jsou ale násilím v rodině ohrožené víc než jiné:

- **Děti** – ve větším ohrožení jsou především děti z nefunkční rodiny a děti, jejichž matka je také týraná. Rizikové jsou děti, které vyrůstají v rodině s agresivním otcem, a děti s problémem zdravotním, mentálním či psychosociálním, stejně tak děti, které bývají označovány jako „mladí delikventi“.

- **Ženy** – jsou nejčastějšími oběťmi domácího násilí, a to až v 92 – 98 % případů (ČIRTKOVÁ et al., 2007). Vysoce ohrožené jsou ženy, které byly týrané jako děti a také

ženy, které se brzy vdaly, otěhotněly před svatbou nebo byly vychovávány v rozvrácené rodině. Vysoce rizikové jsou také ženy žijící s partnerem, který preferuje neobvyklé sexuální praktiky, je závislý na alkoholu, drogách nebo je gembler.

- **Muži** – větší pravděpodobnost týrání a bití je hlavně u starších nebo invalidních mužů (ŠPATENKOVÁ et al., 2011). Mezi další rizikové faktory patří deprese, závislosti, extrémní pasivita nebo submisivita. Spouštěčem domácího násilí mohou být náročné životní situace přesahující adaptační možnosti daného jedince jako je ztráta zaměstnání, dluhy či finanční problémy.

- **Senioři** – především křehcí a závislí senioři s ohroženou nebo ztracenou seběstačností v základních aktivitách každodenního života, kteří nejsou schopni dostatečně signalizovat svoje potřeby, jsou silně ohroženi nerespektováním důstojnosti, týráním, zneužíváním a zanedbáváním ze strany svých dětí, vnuků nebo jiných osob.

- **Zdravotně znevýhodněné osoby** – v nebezpečí jsou zejména osoby se závažnými funkčními poruchami vyžadující neustálou péči rodiny. Tyto osoby z části nebo zcela nevládají ani běžnou sebeobsluhu, vyžadují pomoc při přijímání potravy nebo oblékání. Pro členy rodiny, kteří se o ně starají, mohou takové situace představovat extrémní zátěž, zdroj vyčerpání či frustrace a mohou být spouštěčem násilného jednání (ŠEVČÍK, ŠPATENKOVÁ et al., 2011).

Domácí násilí je jedním z významných sociálních fenoménů a zároveň i formou násilí rozšířenou po celém světě. Násilí je každá forma ubližování, zneužívání moci, projevu nadvlády, vyhrožování, fyzického, sexuálního a duševního nátlaku (ČÍRTKOVÁ, 2008). Jde tedy o případy jakéhokoli „násilí, kdy mezi obětí a útočníkem existuje nějaká forma osobního vztahu nebo takový vztah mezi nimi existoval v minulosti. Nejde tedy jen o násilí páchané na ženách odehrávající se v rodině, domácí násilí je mnohem širším jevem, který zahrnuje zneužívání dětí, násilí mezi sourozenci, zneužívání či zanedbávání starých osob a zneužívání rodičů dětmi. V praxi však převažují případy fyzického nebo duševního násilí páchaného na ženách jejich partnery. V těchto případech je častá přítomnost dětí, které se tak stávají druhotnými oběťmi domácího násilí“ (ČÍRTKOVÁ, 2008, s. 190).

VÁGNEROVÁ (2004, s. 98) definuje domácí násilí jako zneužití pozice moci, kterou pachatel v rodině má. Projevuje se nepřiměřenými požadavky, vynucováním podřízenosti oběti a kontroly nad jejím životem. Dosahuje toho násilím, vyhrožováním a vyvoláváním strachu. Násilí je jakákoli forma ubližování, projev nadvlády, fyzického nátlaku nebo sexuálního zneužívání. Vyskytuje se v cyklech a přetrvává dlouhodobě.

Domácí násilí zpravidla není jednorázovou reakcí na určitou problémovou situaci, která nastala mezi obětí a agresorem, naopak, jde o déle trvající jev, jehož intenzita se časem stupňuje. Příčinu tohoto jevu můžeme hledat v povahovém založení útočníka, ale i v jeho sklonech k zvýšené konzumaci alkoholu, v jeho psychické poruše či domácích neshodách (GABURA, 2005). Autor Matoušek doplňuje, že charakteristickým rysem domácího násilí je jeho opakování, dlouhodobost, stupňování a téměř každodenní frekvence: „Jedná se donucovací chování užívané jednou osobou k ovládnutí jiné osoby. Může jí o hrubé nadávky, stálé kritizování, ponižující urážky, zesměšňování, podráždění sebedůvěry, omezování osobní svobody, ekonomické vydírání, vyhrožování tělesným ublížením i přímé tělesné ublížení.“ (MATOUŠEK, 2005, s. 227).

Pojem násilí v rodině se dá vymezit jako „bezprávně vynucená nadvláda některého člena rodiny nad jiným členem rodiny, respektive členy“ (ŠPATENKOVÁ et al., 2004, s. 110) popřípadě jako využívání převahy k vykonání bezpráví vůči jiné osobě. Konkrétně se může jednat o manželství poznamenané násilím mezi partnery, o děti, které jsou v rodině ponižované, zanedbávané, kopané, bité a to nejen rodiči a prarodiči, ale i sourozenci. Někdy také děti útočí na svoje rodiče nebo prarodiče. Definice rodiny jako skupiny osob přímo spojených příbuzenskými vztahy, kdy jsou dospělí členové zodpovědní za výchovu dětí, ani zdaleka nepostihuje celou dynamiku vztahů, ve kterých se může násilí mezi navzájem blízkými osobami objevovat. Násilí může překročit „hranice rodiny“ a dotýkat se bývalých manželů a manželek nebo se může objevovat mezi nesezdanými partnery (ŠEVČÍK, ŠPATENKOVÁ et al., 2011, s. 23).

Domácí násilí není možné považovat za jednorázový čin, opakuje se, přetrvává a jeho intenzita sa postupně zvyšuje. Násilí nezná hranice, vyskytuje se ve všech společenských, sociálních i náboženských vrstvách (SOPKOVÁ, 2008). Domácí násilí páchané na kterémkoli členovi rodiny, ať už to jsou děti, žena, muž, senioři nebo zdravotně znevýhodněné osoby žijící ve společné domácnosti, má neblahý vliv na osobnost jednotlivce a představuje tragédii pro celou rodinu.

1.3 Sociální práce a domácího násilí

“Sociální práce se různými formami zaměřuje na mnohostranné transakce mezi lidmi a jejich okolím. Jejím posláním je umožnit všem lidem rozvinout svůj potenciál, obohatit svůj život a zabránit dysfunkcím. Profesionální sociální práce sa soustřeďuje na řešení problémů a na změny. Sociální pracovníci jsou agenty změn ve společnosti,

v životě jednotlivců, rodin a komunit, se kterými pracují. Sociální práce je vzájemně propojený systém hodnot, teorie a praxe“ (MATOUŠEK, 2005, s. 221)

Sociální práce se věnuje optimálnímu fungování sociálních institucí zaměřených na péči, zabezpečení a pomoc jednotlivcům, skupinám nebo komunitám. Je to odborná disciplína, která speciálními pracovními metodami zajišťuje sociální péči o člověka na profesionálním základě (LACA, 2016, s. 145). Cílem sociální práce je předcházet sociálním problémům vznikajícím v důsledku poruch psychického, fyzického nebo sociálního vývoje jednotlivce, rodiny, skupiny nebo sociálního prostředí.

Díky detailnímu studiu této problematiky jsme dospěli k závěru, že sociální práce je specifická odborná činnost, která se dotýká různých oblastí života. Každý člověk, který přichází na svět, ať už chceme nebo ne, se může stát klientem sociální práce. Můžeme tedy říci, že ani sociální práce s rodinou nebude jednoznačně charakterizovaná, ale bude v sobě zahrnovat různé oblasti, které se budou dotýkat psychologie, práva, teologie, sociologie, pedagogiky a jiných věd, které se věnují práci s rodinou, poruchami chování dětí, sociálněprávní ochranou dětí, ale i jinými činnostmi, které se týkají nezdravého životního prostředí (BARBOUR, 1984).

Sociální práce jako praktická činnost je tedy profesionální aktivita, která umožňuje jednotlivci, skupinám a komunitám identifikovat, t. j. eliminovat a řešit nebo alespoň zmírnit osobní, skupinové (komunitní), sociální problémy nebo vliv prostředí, které je negativně ovlivňuje (PAYNE, 2014). Je to specifická činnost, která směřuje:

- „k zlepšování vzájemného přizpůsobování jednotlivců, skupin a sociálního prostředí, ve kterém žijí a

- k rozvoji sebeúcty a vlastní zodpovědnosti s využitím potenciálu jednotlivců, mezilidských vztahů a zdrojů poskytovaných společnostmi, bez ohledu na věk, pohlaví, sexuální preference, sociální příslušnost, zdravotní postižení, rasu, kulturu, náboženské vyznání, případně jiné sociodemografické odlišnosti jednotlivce nebo skupiny či komunity. Sociální práce jako praktická činnost je determinována konkrétním vývojovým stupněm společnosti, jeho hodnotami, normami, společenskými tradicemi, morálními principy, filozofií, t. j. kulturou dané společnosti, ale v neposlední řadě také ekonomickou situací dané společnosti, otevírá možnosti sociální práce i sociální politiky“ (TOKÁROVÁ et al., 2003, s. 35-36).

Tuto definici praktické sociální práce jsme si vybrali proto, že v naší práci se věnujeme násilí v rodině, konkrétně ženám a jeho vlivu na společnost. Myslíme si, že právě praktická sociální práce a její konkrétní metody, jsou východiskem řešení mnohých

problémů, které v rodinách vznikají, zejména problémy násilí páchaném na dětech, ženách ale i na seniorech. V praktické sociální práci sehraje velkou roli sociální pracovník, prostřednictvím kterého se vykonává podstatná část činností spojených s realizací metod sociální práce, které budeme podrobněji rozebírat v následujících kapitolách bakalářské práce.

Hierarchie postupů v sociální práci, to znamená posloupnost metod, které se používají při práci s rodinou nebo klientem, v našem případě násilí vůči ženám, jsou více méně dané. Sociální práce si prostřednictvím sociálního pracovníka může pořadí upravit konkrétně podle případu, který řeší. Důležitá je však **sociální intervence**, o které můžeme říci, že je vlastně realizací celého plánu, postup kroků, které máme připravené v plánu a aplikujeme je na klienta (GJURIČOVÁ, KUBIČKA, 2009). Pracovat s rodinou je náročné, protože se jedná o práci i s dětmi i se staršími klienty a ke každé kategorii je třeba přistupovat individuálně.

Každá rodina je jiná, unikátní, má jiný problém, proto musíme k volbě vhodného terapeutického plánu přistupovat zodpovědně. „Rodinná terapie je způsob řešení zdravotních či jiných problémů ve spolupráci terapeuta a více členů rodiny. Terapeut se obvykle setkává se všemi členy rodiny současně, jindy s každým z nich individuálně.“ Najtypičtější situací v praxi rodinné terapie je setkání několika členů rodiny s terapeutem, při kterém se účastníci snaží vyřešit problém rozhovorem, který se týká všech. Dnes terapeuti pracují nejvhodnějšími způsoby, setkávají se s celými rodinami, s dvojicemi i s jednotlivcem (GJURIČOVÁ, KUBIČKA, 2009, s. 17).

Narůstající problémy v rodinách nás často nutí zamyslet se nad skutečností, že násilí je mezi námi hodně a je potřeba s ním začít bojovat. Jednou z možností je zlepšit prevenci v oblasti násilí v rodinách vůči všem členům. Myslíme si, že právě **sociální prevence** je nejdůležitější metodou v oblasti sociální práce, kterou je třeba denně dávat do popředí a věnovat jí více pozornosti. Pokud hovoříme o prevenci, máme na mysli předcházení vzniku zejména takových skutečností, které mohou jakýmkoli způsobem narušit přirozený život člověka (SCHAVEL, et al 2011). V předkládané práci tím myslíme zejména prevenci násilí vůči ženám, nicméně nesmíme zapomínat na všechny členy rodiny. „Prevence je praktická činnost, založená na vědecky uplatňovaných opatřeních, které směřují k posilování a ochraně komplexní sociální vyváženosti a je jí nutné uskutečňovat ve všech etapách života člověka“ (SCHAVEL et al 2011 s. 9).

Sociální poradenství je další metoda, která má v sociální práci nezastupitelné místo. Pomocí této metody bychom měli přivést klienta, který má problém, k myšlence, že

tento problém chce řešit a my mu s tím pomůžeme. Poradenství v manželských a rodinných problémech má výrazně delší tradici než historie v institucionální podobě. Přírodní národy měly manželský a rodinný život regulovaný poměrně přísnými normami, ale i tam existovala sociální kontrola. Funkci laického poradce zastávali starší zkušenější lidé, významní členové rodiny a samozřejmě i církevní osoby (Novák, 2006). V české legislativě se můžeme opřít o zákon o sociálních službách č. 108/2006 v rámci sociálního poradenství a zkoumané problematiky naší bakalářské práce. Sociální poradenství je v České republice definované v paragrafu 2 zákona o sociálních službách č. 108/2006 §2 a ods. 1) Každá osoba má nárok na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství (§ 37 odst. 2) o možnostech řešení nepříznivé sociální situace nebo jejího předcházení. (2) Rozsah a forma pomoci a podpory poskytnuté prostřednictvím sociálních služeb musí zachovávat lidskou důstojnost osob. Pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb osob, musí působit na osoby aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich sociální začleňování. Sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležitě kvalitě takovými způsoby, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod občanů.

Dobrovolnictví v sociální práci je sektor velmi pestrý, tvořený malými spolky, ale i velkými profesionálními organizacemi. Rozsah služeb poskytovaný dobrovolníky je velmi rozsáhlý. Zaměřují se na všechny úseky sociální práce (SCHAVEL et al 2011). Různorodé jsou i konkrétní činnosti, které dobrovolníci vykonávají. Jde o manuální práce, práci s klientem, získávání finančních prostředků a jiné činnosti. Dobrovolnictví svým charakterem působí jako doplňková služba k službám zřizovaným státem (TOKÁROVÁ a kol., 2003). Známe velmi mnoho neziskových organizací, které se věnují domácímu násilí a týraným ženám. V Česku jsou jednotlivé neziskové organizace, které se věnují týraným ženám a to ADRA, ACORUS. Bílý kruh bezpečí, Krizové centrum RIAPS, ROSA spolek - stop násilí na ženách, ProFem, o.p.s., Centrum nové naděje, Diakonie ČCE, Česká katolická charita – projekt Magdala, ŽIVOT 90 a jiné.

Mnohé metody v sociální práci jsou mezi sebou propojené nebo jedna navazuje na druhou. Domníváme se, že je tomu tak proto, že mnoho případů si vyžaduje nejen rozhovor, pozorování, krizovou intervenci, ale častokrát soubor těchto metod, aby se dospělo ke zdárnému vyřešení problému.

2 Všeobecná charakteristika násilí páchaného na ženách

Násilí páchané na ženách patří k jevům, které provázejí celé dějiny lidstva. Dlouhou dobu se mu však nevěnovala žádná pozornost.

Násilí páchané na ženách v rodinách je dlouhodobě přetrvávajícím společenským problémem. Jde o jakékoliv jednání jednoho člena rodiny vůči jinému členovi, které omezuje jeho zákonná práva a svobodu a způsobuje mu fyzické nebo psychické utrpení a morální újmu nebo představuje ohrožení fyzického nebo osobního rozvoje.

V odborné literatuře i politických dokumentech je možné najít množství definic násilí páchaného na ženách. Mezinárodní dokumenty – dohody a deklarace – ochraňují jednotlivé skupiny, které se stávají oběťmi domácího násilí. Mezi významné mezinárodní dohody týkající se násilí, které Česká republika přijala, a staly se součástí našeho právního řádu, patří Dohoda o právech dítěte z roku 1989 a Dohoda o odstranění všech forem diskriminace žen z roku 1979. Tyto dokumenty neobsahují přesnou definici pojmu násilí, upravují však, že stát, který je smluvní stranou dohody, se zavazuje nediskriminovat a ochraňovat ženy a děti před jakýmkoliv násilím, urážením, zanedbáváním nebo zneužíváním (HEISE, PITANGUY, GERMAIN, 1998).

Mezinárodním dokumentem, který obsahuje definici násilí páchaného na ženách je Deklarace o odstranění násilí páchaného na ženách. Podle článku 1 Deklarace z Valného shromáždění OSN z jara 1993, se za násilí páchané na ženách považuje „jakýkoliv rodově podmíněný násilný čin, který vede nebo by mohl vést k fyzické, sexuální nebo psychické újmě nebo zranění žen, včetně vyhrožování takovými činy, zastrasování nebo svévolného omezení svobody, a to ve veřejném či soukromém životě“ (HEISE, PITANGUY, GERMAIN, 1998, s. 11). Nekonkretizuje tedy pachatele a násilí, ale kromě vazby na lidská práva žen, zdůrazňuje rodový aspekt tohoto násilí.

Definice uvedená v *Pekingské akční platformě*, na kterou se odvolávají všechny evropské materiály a program pro tuto oblast veřejné politiky i většina ženských MVO zabývajících se těmito otázkami, považuje násilí páchané na ženách za „projev historicky nerovných mocenských vztahů mezi ženami a muži, které vedou k ovládnutí a diskriminaci žen muži a k zabránění plného rozvoje žen“ (In: Bútorová, Filadelfiová, 2005, s. 9).

Podle Bodnárové a Filadelfiové (2002) se domácí násilí dá nejvšeobecněji charakterizovat jako násilí, kde v minulosti byli oběť a pachatel v osobním vztahu.

V tomto chápání není zahrnuté jen násilí vůči ženám, ale i násilí páchané na dětech. Též násilí mezi sourozenci a zneužívání a zanedbávání starých lidí svými dětmi.

Navzdory tomu, že ve světě pracuje rozsáhlá síť hnutí zabývajících se problematikou násilí vůči ženám, neexistuje ani jedna definice, která by tato hnutí spojovala. Toto není překvapující vzhledem ke skutečnosti, že tolerovaná míra násilí, a tedy i to, co je za násilí považováno, je v jednotlivých kulturách i rodinách odlišná. Proto považujeme za potřebné definovat, co je vlastně násilí vůči ženám.

Vzhledem na „pestrost“ forem zneužívání existuje i množství termínů definic zneužívání v závislosti do šířky obsahu. V literatuře se setkáváme s termíny jako násilí vůči ženám, násilí vycházející z rozdílů mezi pohlavími, domácí násilí, násilí v rodině, zneužívání žen, manželek, partnerské zneužívání, týraná žena. Každý z nich vychází z odlišné představy o povaze problému. Někteří podporují širokou definici, která zahrnuje jakýkoliv akt, která způsobuje ženě škodu nebo ji udržuje v podřadné pozici.

Sopková (2001, s. 32) o násilí hovoří, že „je to jakýkoliv čin, zanedbání nebo chování, důsledkem kterého je fyzické, psychické, sexuální nebo duševní utrpení či už přímé nebo nepřímé, prostřednictvím podvodu, lži, provokace, hrozby, donucení nebo jakýmkoliv jiným způsobem vůči jakékoliv ženě s cílem nebo s efektem jejího zastrášení, trestání, ponižování nebo dotlačení do role vymezené stereotypy, popření její lidské důstojnosti, sexuální rozhodování, fyzické, morální nebo duševní integrity nebo podlomení bezpečnosti její osoby, její sebeúcty nebo snižování jejich fyzických nebo mentálních možností.“

Rakouští badatelé Cizek a Kappella (In BODNÁROVÁ, FILADELFIOVÁ, 2002), kteří se zabývají násilím v rodině, hovoří o těchto základních typech definic domácího násilí:

- normativní definice,
- klinické definice,
- výzkumné definice,
- společenské definice,
- definice vývojové psychologie,
- feministické definice.

Obsah definic závisí na tom, z jakého zdroje se informace čerpají. Sopková (2001, s. 34) navrhuje definovat „násilí páchané na ženách takto: „jakýkoliv projev verbální nebo fyzické síly, donucování nebo deprivace ohrožující život, které jsou zaměřené na jednotlivou ženu nebo děvče, a které způsobuje fyzickou nebo psychickou újmu, ponižení

nebo úmyslné omezování svobody, a které udržuje podřazenost ženy“. Tato definice poukazuje na činy namířené proti jednotlivým děvčatům a ženám, pomáhá rozlišovat mezi násilnými činy a škodlivou činností, která může poškodit zdraví žen jako sociální skupiny, ale není zaměřená na konkrétního jednotlivce.

2.1 Formy a mýty násilí páchaného na ženách

Násilí bychom neměli posuzovat jen jako jednotlivé izolované útoky. Oběti jsou totiž vystavované několika formám týrání a někdy i několika formám týrání současně (Filadelfiová, 2005). Druhy násilí je velmi těžké identifikovat, pokud se vyskytují v intimitě a „bezpečí“ partnerského vztahu. Jejich mnohé aspekty jsou různě postihnutelné a hodnocené i samotnými oběťmi domácího násilí. „Násilím je každé chování muže, jehož cílem je uplatňování moci nebo kontroly nad ženou a dětmi“ (HRONOVÁ, VAVROŇOVÁ, 2008, s. 13). Nejčastější formy násilí, které se nezdálo vyskytují i v současnosti, jsou tyto:

Fyzické násilí - zahrnuje všechny možné formy násilného zacházení od strkání, kopání, (mnohé ženy uvádějí kopání s následkem způsobení tržných ran, s následkem krvácení z rodidel, otřesem mozku, zlomeninou nosu a jiných částí těla...), bití (rukou, jiným předmětem – řemenem, holí, mokrým ručníkem), tahání za vlasy, pálení cigaretami, píchání ostrým předmětem, postřelení až po vraždu Špatenková (2011, s. 48). Podle všech zkušeností se násilí časem stupňuje, dochází k němu stále častěji a je stále brutálnější. Varovné signály, podle kterých je možné vysledovat potenciálního tyrana (MARREWA, 2002, s. 56):

1. „partner už v minulosti někoho týral - znamená to týrání jakéhokoliv druhu. V nebezpečí se nacházejí ženy tehdy, když už partner ve svém životě v minulosti vyhrožoval jiným ženám,
2. partner vyhrožuje násilím – vztáhl někdy v hněvu ruku na ženu. Nebo někdy řekl: „Ty jsi o to poprosila!“ nebo „Udělej, co jsem ti řekl nebo budeš odpovědná za to, co udělám!“,
3. partner vám ubližuje – strčil do vás, zbil vás, omezoval v pohybu proti vůli nebo chytil tak drsně, že to bolelo. I kdyby to udělal jen jednou, a slíbil, že to už neudělá, je pravděpodobné, že se to stane znovu.“

Psychické násilí – zahrnuje citové a slovní týrání. Žena ho pociťuje jako ničení pocitu vlastní hodnoty a psychického zdraví. K této formě násilí patří například zesměšňování na veřejnosti, urážlivé poznámky o vzhledu nebo charakteru, osočování,

výbuchy zlosti, nadávky. Velmi časté jsou výroky, že se žena zbláznila, je psychicky nemocná, vymýšlí si atd. Muži používají takovéto tvrzení tehdy, když chtějí odvrátit pozornost od vlastních činů tím, že hledají „problém“ v ženě. (SCHAVEL, ČIŠECKÝ, 2005, s. 86) uvádí tyto kategorie psychického násilí:

- izolace – izolovanost od přátel, ženy nesmí chodit do práce, násilník jim vypíná telefon apod., vyčerpávání a omezování – permanentní kontrolování telefonátů, buzení v noci, soustavné zaměstnávání prací, znevažování a ponižování – podceňování ženy, např. výroky: „jsi hloupá, jsi nemožná...“, výhrůžky – zastrašování, např. „zničím tě, najdu si tě všude“, demonstrace moci – žena nemá přístup k rodinnému účtu, večer nesmí jít ven apod., vynucování triviálních činností – oběd musí být na stole přesně ve dvanáct, ručníky musí být složeny podle barvy, příležitostné projevy náklonosti – neznamená, že násilník je ve skutečnosti milý, svojí náklonost používá na to, aby si oběť k sobě připoutal, zkreslené vnímání – vede k tomu, že si žena myslí, že za násilí si může sama.

Sociální násilí – je možné charakterizovat jako druh chování, ve kterém je oběť izolovaná. Projevuje se bráněním styku s rodinou, přáteli, zamykáním v bytě, blokováním telefonu, odpíráním vzdělávání, zaměstnání se, čehož důsledky bývá sociální izolace, soustavná nedůvěra, asociální chování, dlouhodobá nezaměstnanost, ale také neustálá kontrola pohybu. Dnes se tato forma násilí vyskytuje častěji než dříve (BODNÁROVÁ, FILADELFIOVÁ, 2002).

Ekonomické násilí – v tomto druhu násilí je obětí zamítnut přístup k finančním prostředkům, a proto charakterizuje toto neposkytnutí peněz na chod domácnosti a tím je nutí žádat (prosit). Kontrola výdajů obětí se děje často a kontrola nákupů do domácnosti, kde oběť musí předložit účty a vrátit všechny zbylé peníze (et al, ŠPATENKOVÁ 2011, s. 51).

Sexuální násilí – zahrnuje všechny sexuální činy, ke kterým je žena donucená. Příklady sexuálního násilí jsou nucení k pohlavnímu styku, prohlížení porno časopisů, používání pomůcek nebo znásilňování před dětmi. V sexuálním zneužívání nedominují motivy sexuálního zájmu, ale motivy moci a demonstrace síly, které pramení z rodové problematiky a vycházení z rozdělení moci mezi pohlavími. S tímto názorem souhlasí Langelan (SCHAVEL, et al 2011, s. 70), když říká, že „mnoho mužů obtěžuje ženy ne proto, aby získali sexuální přístup, ale z důvodu osobní sexuální moci – aby si upevnili vlastní ego (na úkor žen), potvrdili svůj status a sami sebe ubezpečili, že maskulinita vyvolává u žen respekt a poddajnost. Toto je mužské dominující obtěžování. Je to společenská praxe založená na rodu a moci, není požadavkem sexuálních služeb“.

Emocionální násilí – Schavel et al. (2011) sem se zařazují verbální týrání, znevažování hodnoty ženy či její schopnosti, ponižování, nadávky, urážky týkající se vzhledu. Žena je vystavené neustálé kritice, negativním reakcím. Násilník jí takto vykresluje i mezi příbuznými a známými. Je schopný přesvědčit děti, aby se k matce chovali odmítavě. Následkem emocionálního zneužívání jsou hlavně psychické poruchy jako deprese, sebepoškozující chování, poruchy osobnosti.

K domácímu násilí dochází nejen v různé míře, ale bere na sebe i mnoho různých podob. Může být verbální nebo psychologické. Není vždy tak zjevné jako úder pěstí do tváře (MARREWA, 2002).

V článku 2 Deklarace je uvedený seznam vícero forem násilí, které naplňují definici s upozorněním, že následující seznam nevyčerpává problematiku. Některé uvedené formy jsou vázané na kulturní kontext (tradiční praktiky) a v ČR se prakticky neobjevují. Podle článku 2 Deklarace (In: Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky, 2004) násilí na ženách obsahuje:

- „**fyzické, sexuální a psychické násilí**, které se vyskytují v rodině, včetně bití, sexuálního zneužívání děvčat členy domácnosti, násilí související s věnem, znásilnění v manželství, mrzačení ženských genitálií a jiné tradiční praktiky, které škodí ženám, dále mimomanželské násilí a násilí související s vykořisťováním,

- **fyzické, sexuální a psychické násilí**, které se vyskytuje ve společnosti, včetně znásilnění, sexuálního zneužívání, sexuálního obtěžování a zastrašování v práci, ve vzdělávacích institucích a všude jinde, obchod se ženami a nucená prostituce,

- **fyzické, sexuální a psychické násilí**, kterého se dopouští stát nebo kterému stát pasivně přihlíží, a to bez ohledu na to, kde se toto násilí objevuje.“

Kromě těchto druhů se setkáváme i se zneužíváním systémovým, respektive institucionálním. Zneužívání je totiž i to, kdy nepoužijeme svojí vlastní sílu, moc na zabránění toho, aby byl někdo jiný zneužíván. Systémové zneužívání se označuje i jako tzv. druhotné poškozování, či ubližování. Toto druhotné ubližování je způsobované těmi, kteří by měli ženu před útoky a zneužíváním chránit (BUSKOTTE, 2008).

Zkušenosti ukazují, že s problémem násilí páchaného na ženách v párových vztazích se ještě stále spojuje mnoho různých mýtů a předsudků. Existuje obrovský rozpor mezi fakty a názory na toto téma. Rozšířené mýty a předsudky nedovolují ženám postiženým násilím, aby promluvily o svojí situaci. Brání tomu, aby ženy dostali adekvátní pomoc. Vede to tak daleko, že ženy hledají vinu u sebe a neodvážejí se vyjít se svým problémem na veřejnost.

1. mýtus: *To není násilí, ti dva se jen hádají.*

Mezi hádkou a násilím je podstatný rozdíl. Při hádce jde o konflikt dvou osob, které jsou přibližně stejně silné. Při hádce jde většinou o konflikt zájmů a každá ze zúčastněných stran se pokouší prosadit svoje zájmy. Jakmile je však mezi nimi nerovnost síly a moci (například jedna osoba je fyzicky silnější, ozbrojená nebo disponuje financemi), vzniká nebezpečí, že silnější strana zneužije svojí převahu na prosazení svých zájmů. Tehdy se hádka mění na násilí.

2. mýtus: *Násilí se vyskytuje jen v problémových rodinách.*

Násilí může postihnout každou ženu nezávisle na příslušnosti k sociální vrstvě, kultuře a náboženství a nezávisle na věku. Dojem, že násilí se týká jen problémových rodin, vzniká proto, že v některých skupinách společnosti se násilí utajuje víc než jinde. Některé zveřejněné případy násilí mohou mít velmi negativní dopad na fungování rodiny: může utrpět pověst rodiny, muž může ztratit zaměstnání, starší ženy mají méně šancí začít nový život....

3. mýtus: *Násilí je v rodině soukromá záležitost, stát by se do toho neměl vměšovat.*

Žena, která požádá někoho o pomoc, se tím už rozhodla svůj problém zveřejnit. Násilné činy jsou podle našich zákonů trestné bez ohledu na to, jestli jsou páchané v rodině nebo mimo ní.

4. mýtus: *Ženy si násilí jen vymýšlejí, aby získaly byt nebo výhody při rozvodu.*

Skutečnost je taková, že skryté násilí v rodině vysoce převyšuje nahlášené případy. Je velmi pravděpodobné, že mnohé případy násilí nikdo nezveřejní ani neoznámí. Zkušenosti nám ukazují, že mnohé ženy násilí mnohem častěji utajují nebo bagatelizují, než aby v tomto směru přeháněly.

5. mýtus: *Ženy asi chtějí být týrané, jinak by přece násilníka opustily.*

Ženy, které zažívají násilí, zkoušejí všechny možnosti, aby změnily tuto situaci. Chtějí, aby násilí přestalo, často si však přejí, aby se vztah nerozpadl. Až když selžou všechny pokusy, hledají pomoc mimo rodinu.

6. mýtus: *Ženy provokují k násilí nebo si ho zaslouží.*

Za provokaci je ze strany násilníků označeno už to, že žena přijde o něco později z práce, má na něco vlastní názor, navštíví přítelkyni nebo si dovolí muže kritizovat. I ženy, které usilují být k mužům perfektní, bývají týrané.

7. mýtus: *Ženy si samy vyberou partnera, který je pak týrá.*

Žádná žena nechce, aby jí někdo bil, znásilňoval nebo týral. Skryté formy násilí se často spojují s pozitivně chápanými tradičními hodnotami, takže je těžké si uvědomit, kdy začíná zneužívání moci, kontroly a útlaku.

8. mýtus: *Muži týrají ženy, protože sami v dětství zažili násilí.*

Muži, kteří páchají násilí, sice často v dětství zažili násilí a vlastní zážitky jsou jistým rizikovým faktorem, který může vést k tomu, že se člověk chová násilnický. To však neznamená, že by bludný kruh násilí musel nevyhnutelně pokračovat.

9. mýtus: *Základní příčinou mužského násilí je alkohol.*

Muži, kteří týrají ženy, páchají násilí tehdy, když jsou opilí, ale i tehdy, kdy jsou střízliví. Alkohol není příčinou násilí, je jen jeho stimulatorem. Stav opilosti využívají násilníci muži jako argument, aby nemuseli převzít zodpovědnost za svoje činy.

10. mýtus: *Muži týrají ženy proto, že nedokážou vyjádřit svoje city jiným způsobem.*

Násilné činy v soukromé sféře se všeobecně chápou jako čistě efektivní chování – muž jednoduše někdy „vybuchne“, neumí prý se svými pocity jinak zacházet. Tento argument přehlíží skutečnost, že násilné chování je zpravidla výběrové. Muži ani ve stavu silného afektu neuhodí například svého šéfa, ke svojí ženě se však chovají často násilně (CVIKOVÁ, JURÁŇOVÁ, 2010, s. 209 - 229).

2.2 Cyklus násilí páchaného na ženách

Většinou bohužel platí, že násilí se dá jednoduše vyřešit. Jde o dlouhodobou záležitost, která probíhá v jakémsi cyklu, které se může opakovat i několik let a toto násilí samo od sebe nepřestane. Domácí násilí, kam patří i násilí páchané na ženách, většinou mívá velmi nenápadný začátek a mnoho obětí vlastně není ani schopno jeho začátek definovat. Zpočátku nenápadné projevy nabírají na intenzitě a intervaly mezi jednotlivými fázemi se postupně zkracují (MATOUŠEK a kol., 2005).

Všeobecnými znaky násilí páchaného na ženách je vztah závislosti mezi obětí a násilníkem, jeho dlouhodobost a cykličnost. „Dlouhodobost se projevuje v tom, že oběť žije v násilnickém vztahu mnoho let (naše zkušenosti hovoří o tom, že jde o pět a více let), než se rozhodne udělat první krok ke změně, prolomit mlčení a vyhledat odbornou nebo jakoukoliv jinou pomoc“ (MATOUŠEK a kol., 2005, s. 78). Cykličnost takového vztahu spočívá v opakování se násilných příhod a tak se vytváří jakýsi začarovaný kruh, který prochází čtyřmi fázemi.

Cyklus násilného chování partnera z pohledu oběti podle Buskotte (2008):

Fáze 1: Stupňování napětí: V první fázi žena pocítuje, že ve vztahu vládne velmi napjatá a negativní atmosféra. Partneři se stále hádají, přičemž se muž cítí být ženou vyprovokovaný. Zneužívající začíná s drobnými incidenty verbálního, emocionálního či fyzického zneužívání, přičemž pomalu narůstá jejich intenzita a frekvence. Žena se pokouší utišit násilníka tím, co bylo dříve účinné. Například se k němu chová laskavě, čím mu dává najevo, že akceptuje jeho zneužívání. Nebo se mu vyhýbá, aby zbytečným konfliktům a hádkám zabránila. Když se jí nepodaří utišit ho a on „exploduje“, cítí se být vinná. Akceptuje část zodpovědnosti za jeho chování (CONWAYOVÁ, 2007).

Fáze 2: Exploze: Druhá fáze, fáze stupňování napětí může trvat od několika minut po několik měsíců. Ale téměř vždy vyvrcholí právě tím, že muž nechá svojí agresi volný průběh a „exploduje“. Ženě se většinou nepodaří tuto situaci odhadnout. Neví, kdy se to stane ani jak dlouho to bude trvat. Reakce žen na mužské násilné chování jsou různé. Některé ženy utrpí emocionální kolaps. Jsou velmi deprimované, nešťastné, zoufalé a situaci, ve které se nacházejí, vidí jako bezvýchodnou a beznadějnou. Celé toto duševní rozpoložení napomáhá k tomu, že se žena cítí velmi slabá a není schopná protiútok. Nemá sílu tuto situaci řešit. Než se oběť vzpamatuje ze šoku a najde sílu, aby se začala zaobírat praktickými otázkami odchodu z domu, její partner se už dostane do další fáze a vztah směřuje do období „lábánek“ (CONWAYOVÁ, 2007).

Fáze 3: Líbánky: Násilník se chová kající, omlouvá se, nosí dárečky, slibuje, že se změní, vyhledá poradnu a podobně. V této fázi poznávají například ženy toho muže, do kterého se na začátku zamilovaly. Podle našeho názoru je tato fáze nejnebezpečnější. Oběť se těmito milými projevy může k násilníkovi víc připoutat, i když se již před tím rozhodla ho opustit. Tady hrozí riziko, na které ve svojí práci poukazují pozornost. Jde o riziko úplného připoutání si oběti k pachatelovi násilí, kdy se již oběť nedokáže od něj odpoutat, týrání pokračuje a nabírá na intenzitě (MÁTEL, 2009).

Fáze 4: Popření: Je to jakýsi mezník mezi první a třetí fází. Agresor i oběť podceňují vzniklý stav. Muž většinou jakýkoliv problém popírá a žena se snaží samu sebe přesvědčit, že se nic nestalo a věří v to, že se to stalo naposledy (MÁTEL, 2009).

Cyklus násilí, tak jak byl popsán, má pro nás velkou výpovědní hodnotu, protože násilí páchané na ženách není jednorázové. Nejde jen „o nějakou tu facku“, apod. Je důležité upozornit na cyklus násilí a jeho tendenci opakování, ale i stupňování a neustálého narůstání.

Ženy se pokoušejí zastavit násilnické chování svých manželů nebo partnerů různými způsoby. Brání se, odporují, navazují nové kontakty, pokoušejí se přesvědčit

muže, aby šel do poradny. Rozhovory a činy, jako je dočasné vystěhování z bytu, se ženy pokoušejí dát najevo, že to už nebudou snášet. Tímto chováním ale můžou násilnické chování muže ještě vystupňovat. Jak k němu dojde, měla by mít žena, pro případ, vypracovaný krizový plán (CONWAYOVÁ, 2007):

- nosit u sebe telefonní čísla (na policii, krizové centrum, soud, přátel a příbuzných)
- promyslet si, odkud by, v případě vážné situace, telefonovat nebo požádat sousedy, aby volali policii, když uslyší křik nebo hluk,
- odložit si peníze, aby v případě nouze bylo z čeho zaplatit taxi, autobus, vlak nebo krizové ubytování,
- nechat si udělat kopii klíčů od bytu a od auta
- připravit si nouzový balíček (peníze, klíče, doklady, oblečení a léky) a ukrýt ho někde, kde bude po ruce,
- promyslet si, kde by se v případě nouze dalo najít ubytování.

Jednotlivé fáze se v násilném vztahu neustále opakují. Jediné, co se mění, je intenzita týrání, které narůstá a mění se i poměr délky trvání jednotlivých fází. Většinou se zkracuje fáze „rodinného pokoje“ a prodlužuje se fáze týrání a vytváření napětí (MATOUŠEK a kol., 2005).

2.3 Důsledky násilí vůči ženám

Vzhledem k tomu, že násilí páchané na ženách není ojedinělým incidentem, ale z pravidla jde o opakované a dlouhodobé akty vymykající se běžné lidské zkušenosti, dochází u těchto žen k rozvoji takzvaného syndromu týrané ženy.

„Symptomy syndromu týrané ženy“ se týkají vztahu s agresorem. „Popisují primárně to, jak se oběť chová vůči týrajícímu partnerovi a jak prožívá svůj vztah s ním.“ Všechny symptomy u týraných žen můžeme rozdělit do třech základních kategorií, kterými jsou: posttraumatická stresová porucha, naučená bezmocnost a sebezničující reakce“ (ČIRTKOVÁ, 2008, s. 31).

Sebezničující reakce. Z důvodu traumatických účinků násilí se u týraných žen vyvíjejí různé symptomy posttraumatické stresové poruchy jako je znovu prožívání traumatických situací v podobě útoků ohrožujících život a zdraví, poruchy spánku (nepříjemné noční můry, agresivní sny), poruchy příjmu potravy. V mnohých případech jsou ženy emocionálně vyčerpané, vysílené a ochromené. Objevují se u nich odezvy úzkosti, strachu, deprese, viny a hanby, které jsou podobné účinkům takzvaného „vymývání mozku“, kdy je člověk izolovaný od jakékoliv sociální opory. Násilná izolace

má za následek hypersensitivitu a vnímavost k jiným hodnotám a chování. Často můžeme u těchto žen pozorovat zvýšenou vznětlivost, přecitlivělost, paniku, hyperaktivitu, nervozitu, snížené sebevědomí nebo naopak apatii. Týrané ženy nejsou schopné spontánně ventilovat svoje emoce a už vůbec ne svoje negativní emoce jako je hněv a zlost. Mají tendenci vyhýbat se konfliktům, většinou při konfliktech s autoritou projevují až nápadnou vstřícnost, neprůbojnost, submisivitu a za každou cenu se snaží vyhovět agresorovi (ŠEVČÍK, ŠPATENKOVÁ et al., 2011).

Stejně tak můžeme identifikovat zvýšenou úroveň pocitu bezmocnosti, strachu a deprese jako reakci na ztrátu iluzí ve vztahu ke světu, ztrátu pocitu síly, moci a kontroly nad svým životem včetně pochybnosti o sobě.“ (ŠEVČÍK, ŠPATENKOVÁ et al., 2011 s. 43).

Po opakovaných pokusech odejít nebo si najít pomoc, které se nepodařily, se u týraných žen rozvíjí stav bezmoci. Žena získává zkušenost, že žádná reakce nevede k příznivému závěru, to znamená k ukončení násilí, generalizuje svoje pocity a stává se pasivní.

U týraných žen se „zjistily stejné projevy a symptomy jako u lidí, kteří prožili koncentrační a zajatecké tábory nebo byli oběťmi únosů, přepadení nebo přežili přírodní katastrofy. V těchto situacích je ohrožený život žen, jsou izolované, nevědí sami ze situace uniknout a agresor se k oběti chová občas laskavě. Málo lidí, včetně odborníků, pozná tento specifický emocionální vztah, označovaný jako takzvaný stockholmský syndrom. To, co týraná žena prožívá, jak se chová, je pro ni ve skutečnosti normální reakcí na nenormální situaci, ve které se nachází. Týrané ženy si vytvářejí velmi složité, a v mnoha případech, bizarní strategie, jak se vyhnout mužovu násilí, jak ho změnit či zastavit“ (ŠEVČÍK, ŠPATENKOVÁ et al., 2011, s. 56).

Ženy, u kterých se v důsledku extrémního a dlouhodobého stresu a traumatizace vyvinuly nevyhnutelné symptomy spolu se specifickou emocionální vazbou typu stockholmského syndromu k manželovi „alias“ násilníkovi, jsou obviňované z existence těchto symptomů. Tyto důvody způsobují, že týrané ženy nedokáží ze vztahu, který je poškozují a od muže, který jim ubližuje, odejít. Z důvodu, že nedokáží odejít, a že nedokáží ochránit svoje děti, jsou tyto ženy velmi často obviňované těmi, kteří je mají chránit a pomoci jim (CVIKOVÁ, JURÁŇOVÁ, 2001).

K násilí páchaného intimním partnerem může vést celá řada různých faktorů. Někdy se násilí interpretuje jako záležitost typická pro slabší příjmové prostředí ve společnosti. Mezi faktory se obvykle zmiňuje nízký věk aktérů, agresivní chování

pachatele během adolescence, historie násilí v rodině násilníka nebo dospívání v chudé rodině. V realitě jde o vzájemnou kombinaci osobních, situačních, sociálních a kulturních faktorů (LACA, 2011). Bútorová a Filadelfiová (2005) rozlišují „nepřímé“ a „přímé“ příčiny, tzv. spouštěče násilí v intimním vztahu (například když nepřipraví včas jídlo, žádá od muže peníze, odmlouvá, když žena neposlechne muže, jde někam bez dovolení, odmítá sex, je podezřelá z nevěry). Kromě různých sociálních činitelů jsou i osobní charakteristiky jako nejistota, nižší sebevědomí, depresivní, agresivní nebo asociální osobnostní sklony, nejčastěji však alkoholismus. „Alkohol přispívá k násilí, ale není příčinou násilí páchaného na ženách“ (HEISE, PIANGUY, GERMAI, 1998, s. 24). V některých společnostech a subkulturách se zdá, že týrání manželek se vyskytuje hlavně ve spojení s užitím alkoholu, drog nebo obojího. Řešení prvotního problému s alkoholem může zredukovat výskyt a krutost týrání, ale zřídka násilí odstraní. Muži i ženy často používají ztrátu zábran, zapříčiněnou vlivem alkoholu jako omluvu chování, které by jinak nebylo tolerované.

K typickým důsledkům násilí, páchaném v domácím prostředí patří pestrý obraz příznaků, jako je například zvýšená zranitelnost, ztráta sebevědomí, ztráta životních iluzí, pocit bezmoci, méněcennosti, intenzivní pocit viny, sebeobviňování, nápadná oddanost vůči trýzniteli, emocionální labilita, ztráta radostí ze života (ČIRTKOVÁ, 2001). „Násilný, agresivní nebo dominantní člověk se na svých obětech může podepsat tak, že v nich zanechá závažné zdravotní problémy. To však není všechno. Násilí u oběti nejdříve naruší sebevědomí a tak docílí toho, že si sama sebe přestane vážit úplně. Čím déle žije v násilném prostředí, o to hlouběji se v ní usazují jeho strašlivé důsledky. Nepříznivým, a přitom důležitým faktorem, je skutečnost, že násilí má totiž většinou mnoho času začít reálně a intenzivně působit, protože mnoho žen dává svým manželům stále nové a nové šance ve víře v lepší budoucnost.“ (BUSKOTTE, 2008, s. 77).

Z hlediska krátkodobého dopadu násilí, páchaném na ženách v domácím prostředí můžeme konstatovat, že jde o bezprostřední reakci na konkrétní sekvenci násilí. Je to důsledek vyvolané akutní krize. Vzhledem k tomu, že tato fáze nebývá nijak dlouhá, jsou zpravidla následky incidentů se znaky domácího násilí méně závažné. Nemůžeme však podcenit sílu a intenzitu chování agresora vůči oběti, protože i z hlediska tohoto krátkodobého dopadu domácího násilí dochází k vážnějším fyzickým poraněním s psychickými následky“ (BUSKOTTE, 2008, s. 78). Dopad na psychickou stránku oběti domácího násilí je značný. Dlouhodobé setrvání v traumatizujícím prostředí zanechává na týrané ženě mnoho stop. „Jsou to především bolesti hlavy, pocit únavy, urologické a

gynekologické problémy, poruchy příjmu potravy, poruchy spánku, bolesti břicha, bolesti v pánevní a křížové oblasti. Může to být také abúzus alkoholu nebo jiných drog, sebepoškození, vážné psychické poruchy, sebevražedné nebo vražedné sklony a podobně.“ (ŠPATENKOVÁ, et al., 2004, s. 108).

Většina domácího násilí má původ v obyčejných a běžných konfliktech. Vedle běžných konfliktů může být příčinou začátku násilí ve vztahu i nějaký zlomový okamžik. Velmi čast se stává, že je partner poprvé agresivní při těhotenství svojí partnerky nebo hned po narození dítěte. Další rizikový faktor je rozvod nebo rozchod. Sedm nejčastějších podnětů k domácímu násilí podle Buskotte (2008) :

- narodilo se dítě,
- oznámení rozchodu,
- rozhodnutí o společném bydlení,
- těhotenství,
- partner přišel o práci,
- ženu povýšili v práci,
- rozhodnutí ženy znovu pracovat nebo studovat.

V souvislosti s demokratickým zařazením se mluví o nárůstu násilí po roce 1989. Hrehová (2005) k tomu dodává, že závažnou mírou k tomu přispěl i nárůst užívání alkoholu a návykových látek. Násilí souvisí i se zvýšením nezaměstnanosti mužů (nárůst agresivity z důvodu frustrace). Podle autorky Hrehové (2005, s. 179-180) opatření v aktuální legislativní oblasti je potřebné orientovat na:

- zpřísnění postihů za násilnou trestnou činnost,
- kompetence policejních sborů při zásahu proti násilníkovi,
- lepší ochranu svědka a na oblast prevence (kontrola deviantních osob, znovu zavedení povinnosti absolvovat protialkoholické a protidrogové léčení ve specifických případech).

Násilí páchané na ženách je také vážným porušením lidských práv. Téměř vždy zanechává „těžké ztráty na fyzickém i mentálním zdraví oběti. Jeho následky bývají často chronické a dlouhodobé. Následky na fyzickém zdraví jsou výsledkem buď přímého fyzického zneužívání nebo následkem oslabení imunitního systému v důsledku dlouhodobého působení stresu a traumatizujících okolností“ jak to uvádí Matel (2009, s. 26). Nejčastěji se vyskytujícími následky domácího násilí páchaného na ženském zdraví podle Heise, Pitanguya, Germaina (1998, s. 69) sú:

1. Bez smrtelných následků: - následky na tělesném zdraví: pohlavně přenosné choroby, zranění, zánětlivé onemocnění pánevní oblasti, nechtěné těhotenství, potrat, chronická bolest pánve, bolesti hlavy, gynekologické problémy, alkoholismus, toxikomanie, astma, syndrom dráždivých střev, zdraví poškozující chování (kouření, nechráněný sex),

- následky na duševním zdraví: posttraumatická stresová porucha, deprese, úzkost, sexuální dysfunkce, poruchy v přijímání potravy, vícenásobná porucha osobnosti, kompulzivně-obsedantní porucha.

2. Se smrtelnými následky:

- sebevražda, vražda.

Násilí páchané na ženách vytváří předpoklady mnoha zdravotních problémů. Týrání žen intimními partnery má vliv na tělesné i duševní zdraví. Mezi tělesné následky patří zranění a množství těžko definovatelných somatických problémů. Zranění způsobené týráním zahrnují pohmožděniny, řezné rány, podlitiny pod očima, otřes mozku a zlomeniny. Týrání vede i k potratům a k trvalým zraněním, např. k poškození kloubů, částečné ztrátě sluchu nebo zraku, jizvám po popáleninách, pokousáních nebo řezných ranách nožem. Pro mnoho žen jsou psychické následky domácího násilí daleko horší než fyzické zranění a ublížení na zdraví. Ženám přináší utrpení i samotný vztah k násilníkovi. *„Právní, finanční a citová pouta, kterými jsou oběti manželského násilí vázány k pachatelovi, posilují jejich pocity zranitelnosti, prohry, zrady, beznaděje“*. (BODNÁROVÁ, FILADELFOVÁ, 2002, s. 16). Zneužívaná žena se nedostává do izolace jen kvůli „přání“ manžela. V první řadě se snaží ukrýt důkazy svého zneužívání.

Autor Miler (HEISE, PITANGUY, GERMAIN, 1998) uvádí, že násilí v partnerství je nejsilnějším vyvolávačem alkoholismu žen, dokonce silnějším než proměnné jako výška příjmu, výskyt násilí v původní rodině či alkoholismus partnera.

Dalším následkem týrání může být i závažná spánková porucha. Jiným následkem je citová nevyrovnanost a labilita. Z ničeho nic člověka přepadne pocit deprese nebo hysterie nebo začne bezdůvodně plakat. Tyto stavy, ale hlavně stavy deprese jsou nebezpečné. Vyčerpávají ho, ale jsou také velmi nepříjemné a znepokojující pro okolí. Trauma může vést k tomu, že si člověk dokáže vybavit každý detail konkrétní traumatické situace, kterou zažil, ale vůbec nic necítí. Proto si mnoho obětí o sobě myslí, že se zbláznili (BUSKOTTE, 2008).

Každá žena se s důsledky týrání vyrovnává odlišně. Některé ženy navzdory prožitému násilí odbornou pomoc nevyhledají což však neznamená, že by žena tuto

odbornou pomoc nepotřebovala. Následky týrání žen se mohou projevit i po dlouhé době po jeho prožití.

3 Sociální pracovník

Sociální pracovník je realizátor úkonů sociální práce. Sociální práce je společenskovední disciplína i oblast praktické činnosti, jejíž cílem je odhalovat, vysvětlovat, zmírňovat a řešit sociální problémy – chudobu, zanedbávání výchovy dětí, diskriminaci určitých skupin, delikvenci mládeže, nezaměstnanost a jiné (MATOUŠEK, 2008, s. 200). Sociální práci můžeme chápat jako nejvšeobecnější díl činností na naplnění lidských potřeb a zároveň i výstavbu nebo zachování sil sociálních struktur přiměřených člověku, které mu umožňují aktivní účast na životě společnosti (LACA, 2016, s. 148). K základním hodnotám sociální práce patří i tělesná neporušenost, svoboda, zdraví, sociální spravedlnost, sociální hospodárnost, autonomie a další. Současný charakter sociální práce je zabezpečit autonomii a integraci starších lidí do společnosti (HOCHÉLOVÁ, 2007), což má mít na zřeteli sociální pracovník při výkonu svého povolání.

Sociální práce je především práce s lidmi, přičemž důležitou úlohu při této práci nebo službě hraje sociální pracovník. Musí umět komunikovat s klienty, kolegy, ale i se styčnými organizacemi. Slovní zásobu a vyjadřování by měl přizpůsobit klientovi tak, aby ho pochopil a porozuměl mu. Dá se říci, že sociální práce je i umění komunikovat s lidmi a vést je na základě znalostí a odborných zkušeností. Ale známe i definici sociální práce jako „společenskovednou disciplínu a oblast praktické činnosti, které cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů“ (MATOUŠEK, 2003, s. 213). Opírá se o společenskou solidaritu. Sociální pracovníci podle něho pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám, získat nebo obnovit způsobilost k sociálnímu uplatnění a pomáhají vytvářet pro jejich uplatnění příznivé společenské podmínky (MATOUŠEK, 2003).

Sociální pracovník řeší sociální problémy, zprostředkuje pomoc při řešení těchto problémů, snaží se zabránit jejich vzniku. „Sociální pracovník je profesionál, který disponuje osobními předpoklady, vlastnostmi a schopnostmi. Přispívá ke zlepšení situace a nabádá jednotlivce, skupinu, komunitu či společnost ke správným postojům. Snaží se řešit a eliminovat poruchy a demotivační faktory v interakci se sociálním prostředím, vede klienta k vlastní zodpovědnosti, k rozvoji osobního myšlení z hlediska budoucích potřeb a účelnému využití vlastních zdrojů.“ (STRIEŽENEC In Levická, 2004, s. 41).

Od sociálního pracovníka se vyžaduje, aby měl základní schopnosti jako odborné vědomosti a zručnosti z oblasti sociální práce, široké všeobecné vzdělání, osobní vlastnosti, které jsou předpokladem úspěšné práce s lidmi.

Mezi základní osobní vlastnosti patří podle Striežence (2001, 59):

- „**schopnost komunikace** – s lidmi, institucemi, společenskými organizacemi, zvládnutí způsobu komunikace, slovního vyjadřování, mimiky, gest,
- **kladné osobní vlastnosti** – jako je poctivost, spravedlivost, pravdomluvnost, pracovitost, morální postoj,
- **vlastnosti zralé osobnosti** – citová vyrovnanost, stálost, přiměřené reakce na všechny situace, neměl by si připustit příliš hluboký soucit s klientem, protože by byla narušená schopnost objektivního posouzení situace,
- **schopnost empatie** – znamená vcítění se do pocitů druhých, pomáhá porozumět nevhodným reakcím klienta,
- **životní optimismus** – pramenící z víry v lidi, z možnosti pozitivního ovlivnění lidí,
- **schopnost navázání styku s jinými lidmi** – k tomu patří i používání odborných výrazů.“

Cílem sociálního pracovníka je „spolupůsobit“ v sociálně-kulturním životě lidského bytí a zvyšovat spokojenost člověka tehdy, když není schopný si svoje potřeby zabezpečit vlastními silami, případně silami svého blízkého okolí. Práce sociálního pracovníka vystihuje slovní spojení „pomoc ke svépomoci“ (ONDRUŠOVÁ, 2010, s. 14).

Podobně definuje sociálního pracovníka prostřednictvím jím vykonávaných činností i Žilová, mezi které zařadila například: „pomoc jednotlivci vytvářet si rovnováhu mezi možnostmi a požadavky sociálního prostředí s vlastními potřebami a schopnostmi, nabádání ke správnému postoji k životu a ke společensky vhodnému způsobu chování, učít jednotlivce rozvíjet a zlepšovat jejich schopnost řešit problémy, vychovávat jednotlivce k pocitu zodpovědnosti za vlastní sociální situaci, případně situaci vlastní rodiny“ (ŽILOVÁ In Levická, 2004, s. 42).

Cílem odborné činnosti sociálních pracovníků podle Levické (2007), je přispívat ke zlepšování životních šancí lidí a zabezpečit podmínky, které všem členům společnosti, ale hlavně nějakým způsobem postiženým lidem, umožní v plné míře rozvíjet jejich schopnosti.

Činnosti, povinnosti a úkoly sociálního pracovníka v praxi jsou poměrně jasně stanovené podle toho, o jaké klienty se jedná. Jednak odrážení chápání samotné profese

(sociální práce) a jednak stoleté zkušenosti s poskytováním profesionální pomoci. V zemích, kde má sociální práce už delší tradici, se v této oblasti uplatňují nespécializovaní profesionálové a vedle nich specialisté, kteří jsou na tuto práci školení. Dilematem těchto dvou protikladů se v roce 1929 zabývala konference v Milfordu v USA, kde většina zúčastněných zaujala stanovisko někde mezi těmito dvěma názory (EDWARDS, 2004). Vzhledem k náročnosti práce sociálního pracovníka stanovila Mezinárodní federace sociálních pracovníků podmínky podmiňující výkon profese sociální práce, mezi které zařadila: vzdělání (bakalářský nebo magisterský titul v oboru sociální práce), zájem o další celoživotní vzdělávání v oboru, věk minimálně 21 let, osobnostní předpoklady jako je morální bezúhonnost, mlčenlivost, důvěryhodnost a podobně, požadovaná je též úroveň všeobecných, odborných specializovaných vědomostí a sociálních zručností. Z tohoto je evidentní, že vzdělaný odborník ve svém oboru (a tím sociální pracovník je) je zárukou zodpovědně odvedené práce na profesionální úrovni (Matoušek, 2005) a to se týká i práce s týranými ženami.

Podle Matouška (2005) se sociální pracovník uplatní „všude tam, kde mají být klientovi poskytnuté informace o jeho právech, nárocích a existujících formách pomoci:

- při kvalifikovaném posuzování stavu uspokojování základních potřeb klienta a kvalifikovaném posuzování zdrojů, které mohou být při naplnění potřeb využívány,
- při poskytování přímé pomoci, kdy klient vyjedná s jiným subjektem,
- při navrhování způsobů sociální prevence takového typu chování, které jednotlivce, případně širší společnost lidí ohrožuje,
- tam, kde byly navrhnuté způsoby reakce na překročení zákona
- tam, kde navrhované formy sociálních služeb adekvátně reagují na doložené potřeby,
- a též při zhodnocování efektivity všech těchto služeb“ (Matoušek, 2005, s. 21).

Sociální pracovník, který působí v oblasti sociální sféry svojí činností zaměřuje, jak to uvádí autor Laca (2016, s. 150), především „na práci s dětmi a mládeží, sociální práci ve školách, práci s rodinou a osamělými, sociální poradenství a pomoc nemocným, práci s osobami vyššího věku, práci se zdravotně postiženými, práci s mentálně a psychicky narušenými, sociální poradenství v podnicích a zařízeních sociálního pojištění, práci se zahraničními spoluobčany, poradenství a pomoc nezaměstnaným, poradenství a spolupráci se svépomocnými skupinami, poradenství pro občany propuštěné z výkonu trestu odnění svobody, práci s občany závislými na psychotropních látkách, poradenství pro společensky nepřizpůsobivé občany, práce s etnickými minoritami a marginálními skupinami, následné vzdělávání sociálních pracovníků a veřejnou práci“.

Sociální pracovník je realizátorem různých úkonů v sociální práci a prostřednictvím těchto vykonávaných činností pomáhá nejen týraným ženám vytvářet rovnováhu mezi možnostmi a požadavky sociálního prostředí a vlastními potřebami. Sociální pracovník se svými schopnostmi nabádá ke správným postojům k životu a vhodným způsobem chování učí rozvíjet a zlepšovat schopnost řešit problémy, vychovávat jednotlivce ke zodpovědnosti za vlastní sociální situaci. (ŽILOVÁ, 2000).

3.1 Osobnost sociálního pracovníka

Samotný termín osobnost pochází z latinského slova persona, což v původním významu znamená maska. Jde tedy o slovo s významem odhalovat podstatu člověka nebo naopak zakrývat člověka, který jako herec hrál určitou roli v konkrétním sociálním prostředí (VICIÁNOVÁ, M. et, al. 2000). Osobnost můžeme vnímat jako soubor vlastností, které se vytvářejí na základě spolupůsobení či už vnějších nebo vnitřních podmínek s konkrétním způsobem projevu v konkrétních situacích. Sociální pracovník je ten, kdo vykonává sociální práci jako povolání – zaměstnání.

V souvislosti se sociálním pracovníkem se zabýváme vícero tematickými okruhy jako např.:

- osobnost sociálního pracovníka – požadavky a osobností předpoklady...,
- specifické požadavky kladené na sociálního pracovníka, role sociálního pracovníka, sociální status, sociální pracovník v interdisciplinárních týmech...,
- kvalifikace sociálního pracovníka – profesní příprava, další vzdělání...,
- profesní organizace sociálních pracovníků (MATULAYOVÁ, 2007).

Sociální pracovník je určitým spojovacím článkem, který spojuje v našem případě problém týrání žen a jejich pomoci a podpory. Podle Striežence (1999) „je sociální pracovník profesionál, který disponuje osobními předpoklady, vlastnostmi a schopnostmi. Přispívá ke zlepšení situace a nabádá jednotlivce, skupinu, komunitu či společnost ke správným postojům. Snaží se řešit a eliminovat poruchy a demotivační faktory v interakci se sociálním prostředím, vede klienta k vlastní zodpovědnosti, k rozvoji kritického myšlení z hlediska budoucích potřeb a k účelnému využití vlastních zdrojů“ (OLÁH et al., 2007, s. 61). Osobnost sociálního pracovníka využívá mnohé zručnosti, které vedou k profesionálnímu výkonu a hlavně k uspokojování potřeb klienta. „Osobnost sociálního pracovníka a jeho kvalifikační požadavky:

- sociální citění, empatie a zodpovědnost vůči klientovi,
- ovládání všech forem mezilidské komunikace,

- ve svém svědomí mít zakódovaný požadavek ochrany a důstojnosti života a zdraví člověka,
- odborná kvalifikace a specializace v sociální práci ve zdravotnictví,
- znalosti z jiných věd (psychologie, právo, speciální pedagogika, medicína, ekonomika, legislativa),
- požadavek permanentního celoživotního vzdělávání,
- schopnost pracovat v týmu – sociální pracovník jako koordinátor týmové práce“ (CENTKOVÁ, BALOGOVÁ, 2007).

Osobnost sociálního pracovníka nemůže existovat bez komunikačních zručností a bez hlubokého vztahu k lidem a jakýmkoliv problémům. Mezi důležité schopnosti sociálního pracovníka patří i sebereflexe a sebeovládání. Nevyhnutné jsou i schopnosti organizace, plánování, rozhodování, kreativity, ale hlavně míra celkové aktivity (LEVICKÁ, 2002). Kvalifikovaný sociální pracovník vykonává sociální práci tím, že:

- identifikuje, upravuje a řeší sociální problémy,
- zprostředkovává pomoc při řešení sociálních problémů, snaž se zabránit vzniku vyhocení a opakování sociálních problémů,
- aktivně přispívá ke změnám sociálního prostředí tak, aby se rozvíjela sebeúcta klienta, jeho autonomie a společenské interakce,
- posiluje schopnost klienta rozhodovat o vlastním životě (MATULAYOVÁ, 2007).

Za kvalitní práci sociálního pracovníka v oblasti problematiky týrání žen považujeme to, aby měl vyrovnaný vztah ke klientovi a aby cílem jeho práce byla pomoc, podpora, provázení člověka v průběhu jeho těžkého životního problému. Sociální pracovník shromažďuje údaje, studuje sociální situace klienta, shromažďuje získané materiály, plánuje a navrhuje plán řešení a zaznamenává dílčí výsledky (Tokárová, 2003). Proces kvality sociální práce často ovlivňuje několik faktorů, ke kterým můžeme zařadit i práci samotného sociálního pracovníka. Prvním a nezbytným požadavkem pro výkon povolání sociálního pracovníka je splnit požadavky pro práci s klientem. Při realizaci je nezbytné:

- mít hodnotný lidský vztah k této skupině klientů,
- umět navazovat důvěrný vztah ke klientovi,
- umět komunikovat,
- umět zachovávat lidskou důstojnost,
- umět se orientovat v administrativních záležitostech a zákonech
- umět bojovat za lidská práva,

- umět spolupracovat s rodinou a blízkými přáteli nemocného
- umět spolupracovat v týmu (CENTKOVÁ, BALOGOVÁ, 2007).

Dobře organizovaná, systematická a cílevědomá práce sociálního pracovníka nakonec nezůstává bez výsledku. Osobnost sociálního pracovníka musí mít perspektivu, co dnes považujeme za nemožné, zítra se může podařit. Cílem sociálního pracovníka jsou konkrétní činnosti, a to:

- pomoc při zlepšování životních možností klienta, který je znevýhodněný,
- sociální pracovník představuje mezičlánek mezi klientem a sociálním prostředím,
- pomáhat řešit klientovi problémy a vykonávat poradenství (ŽIAKOVÁ, 2005).

Podle Lacy (2015), ovlivňuje osobnost sociálního pracovníka jeho citová stabilita, životní optimismus a životní zkušenosti, které mu pomáhají zvládat, překonávat a optimálně reagovat při výkonu jeho povolání. Osobnost sociálního pracovníka vyzdvihují jeho poznatky a zkušenosti. Důležité je, aby na sobě neustále pracoval a rozvíjel se ve svojí činnosti. Proto je vhodné, aby společnost k naplnění těchto cílů vytvářela i vhodné podmínky na pokrok ve formě seminářů a vědeckých konferencí, kterých by se měl sociální pracovník účastnit (MÁTEL 2010).

Praktickou činností a rolí sociálního pracovníka je udělat vše pro to, aby uměl pomoci, poradit a zejména provázet klienta, v našem případě se jedná o sociálně patologickou problematiku násilí páchaného na ženách.

3.2 Sociální pracovník jako pomoc týraným ženám

Sociální pracovník je odborník (profesionál), který se zabývá sociální pomocí jednotlivcům, skupině nebo komunitě, která se dočasně nebo trvale nachází v problémové sociální situaci vyžadující společenskou sociální intervenci. Sociální pracovníci jsou odborníci, kteří pracují v přímém kontaktu se sociálním klientem při řešení jeho problémové sociální situace. Úroveň jejich odbornosti a efektivní činnosti v mnoha ohledech závisí na teoretické připravenosti, na zkušenosti, znalosti faktické sociální situace, problémů a reálných možností jejich řešení apod., ale velmi významně i na osobních předpokladech na výkon této profese (TOKÁROVA, 2002).

Sociální pracovníci, jejich činnost je zaměřena na práci s klienty, tedy i oběťmi domácího násilí, mezi které patří týrání ženy, mají nezastupitelné místo v procesu pomoci obětem týrání.

Sociální pracovník je důležitým faktorem v životě oběti domácího násilí. Ať už mluvíme o ženách nebo dětech, tato sociální pomoc je tu nevyhnutelná. Oběti by měly

v sociálním pracovníkovi najít oporu, útěchu, pocit bezpečí. Sociální pracovník by měl oběť vyslechnout, najít s ní společné řešení, zabezpečit dočasné bydlení a stanovit společné cíle do budoucna. Podpora sociálního okolí je nenahraditelná, obětem domácího násilí však málokdy postačuje. Je nutné, aby pomoc byla kombinovaná s odbornou psychologickou, sociální a právní pomocí, které poskytují především organizace, které poskytují pomoc obětem trestných činů. Na tyto organizace je odkázána zejména oběť, která nenachází podporu v rodině a nejbližších. (KOLÁČKOVÁ, 2005)

V České republice se interdisciplinárním přístupem k řešení domácího násilí teda i násilí páchaného na ženách jako první zabývaly Vitoušová a Šedivá (2005, s. 12), které v letech 2003-2006 realizovaly projekt Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni. Přispěly tak ke zbudování účinného systému pomoci obětem domácího násilí a zavedení jednotného postupu při řešení jednotlivých případů. Z organizací a institucí, kterých se problematika domácího násilí, kde patří násilí páchané na ženách, týká nejvíce, lze vyjmenovat Policii ČR, městskou policii, soudy a státní zastupitelství, intervenční centra, orgány státní správy a samosprávy a dále azylové domy, nemocnice či ambulance lékařů, manželské a rodinné poradny, organizace zaměřené na prevenci rizikového chování, pro oběti trestných činů apod. Z hlediska zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím zajišťují pomoc osobě ohrožené tzv. tři pilíře pomoci: Policie České republiky, justice a intervenční centrum. Přístupu policie a právní legislativy v České republice na problematiku páchání na ženách se věnujeme v celé následující podkapitole. Teď se zaměříme na intervenční centra.

Intervenční centrum je zařízení sociálních služeb upravené v § 60a zákona o sociálních službách. Nabízí pomoc osobám ohrožených násilným chováním osob ve společné domácnosti, osob, které byly vykázaný ze společného obydlí. Jedná se o služby ambulantní, terénní nebo pobytové podle zákona o sociálních službách (Zákon č. 108/2006 Sb.). Usilují především o poskytnutí pomoci v krizi, zajištění bezpečí a navrácení osob do běžného života. Možno říci, že Intervenční centrum je navazující sociální služba pro osoby ohrožené domácím násilím, kam patří i ženy, na kterých je pácháno násilí. Intervenční centra poskytují intenzivní krátkodobou pomoc, případně poskytují kontakty na jiné organizace a informace o návazných službách, které mohou těmto lidem pomoci. S intervenčním centrem je možné se spojit kdykoli a kdokoli ho může požádat o pomoc při řešení problematiky domácího násilí (BUSKOTTE, VANÍČKOVÁ-HORNÍKOVÁ, 2008). Intervenční centra pracují na systémové úrovni a

jsou zaměřené na spolupráci mezi relevantními institucemi a uplatňování společných postupů při řešení případů násilí páchaném na ženách v párových vztazích.

Nesmíme zapomínat, že ze Zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. má sociální pracovník pomoci a nabídnout v rámci ubytování ženám, na kterých je páchano násilí, i azylový dům. **Azylový dům** je sociální službou, která poskytuje pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Řadíme jej mezi služby sociální prevence. Dle zákona o sociálních službách v § 57 azylový dům poskytuje osobám stravu nebo pomoc při zajištění stravy, ubytování a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí (Zákon č. 108/2006 Sb.). Cílovou skupinou azylových domů jsou muži, ženy, matky s dětmi, rodiny s dětmi, páry, senioři, ale i obecně oběti násilí, oběti živelních pohrom či lidé s duševními poruchami, mentálním postižením nebo závislostí na alkoholu a drogách. Každý azylový dům je však vždy pouze pro určitý okruh osob z této cílové skupiny (BUSKOTTE, VANÍČKOVÁ-HORNÍKOVÁ, 2008), tedy i pro naši zkoumanou problematiku, kterou jsou týrané ženy.

Sociální pracovník je kvalifikovaný odborník, který se řídí etnickými pravidly, využívá vědomostní a dovednostní všeobecného poradenství, který také navrhuje v rámci pomoci týraným ženám prostřednictvím jednotlivých metod sociální práce jakými je krizová intervence, sociální poradenství, sociální prevence. Při práci s týranými ženami by měl nabývat znalosti a zkušenosti v krizové intervenci, ve speciálním poradenství a sociální prevenci zaměřené na pomoc těmto ženám.

Krizová intervence znamená zásah, zákrok, respektive zakročení v krizi. Můžeme jí vymezit jako specializovanou pomoc osobám, které se ocitly v krizi, tedy v situaci, která způsobuje změnu v jejich navyknutém způsobu života a vyvolává stav nerovnováhy, ohrožení a stresu (LACA, 2016).

Mezi tři základní principy, krizové intervence podle autora Matela (2009) patří:

- 1. rychlá dostupnost**, aby nedocházelo k oddalování (linky důvěry, krizová centra s 24 hodinovým provozem);
- 2. lehká dosažitelnost** – vybudovaná funkční síť krizových linek a center;
- 3. kontinuální péče**, kterou vhodně zabezpečují „azylové domy“ s 24 hodinovým provozem, možností krizového ubytování, sociální pomoc, poradenství.

Podstatou krizové intervence je okamžitá pomoc zaměřená na redukci ohrožení se soustředěním na problém. K dalším prvkům krizové intervence patří časové ohraničení, intenzivní kontakt krizového intervenanta s klientem, aktivní, v některých případech, i

direktivní přístup intervenanta k oběti domácího násilí. (Matel, 2009). Klient, který se ocitl v krizi, prožívá strach, úzkost, beznaděj, často se chová neadekvátně, bez rozmyšlení a někdy i agresivně. V této situaci je nejlepší technikou akceptace klienta se všemi jeho projevy, to znamená, že dovolíme klientovi, aby se choval tak, jak chce, jak může nebo jak je schopný (ŠPATENKOVÁ et al., 2011). „Podobně jako v každé životní krizi, i v případech domácího násilí se žena setká s překážkou, kterou není schopná vlastními silami, svými vyrovnávacími strategiemi a za pomoci blízkých lidí zvládnout“ (MATOUŠEK, 2003, s. 119-120).

Krizová intervence pro oběti násilí je důležitá v okamžiku, kdy se žena ocitne ve velmi nebezpečné akutní situaci, kdy jde o její zdraví a život. Právě v této fázi je třeba postupovat opatrně a tyto ženy kontaktovat s kompetentními organizacemi, což by měl vykonat právě sociální pracovník. Vypracovávají se bezpečnostní plány, které pomohou těmto ženám řešit jejich akutní situaci a zároveň v nich podpoří pocit, že mohou, i přes svojí situaci, něco udělat, nějak se bránit. Bezpečnostní plán by měl obsahovat:

- telefonní čísla, která budou k dispozici ženě (nejlepší je si zapamatovat tato čísla nazpaměť), aby je muž neobjevil,
- seznam osob, kterým může žena i její děti říci o týrání, kterým mohou důvěřovat a v případě potřeby požádat o pomoc,
- seznam alespoň třech míst, kam by se mohla v případě nebezpečí uchýlit,
- adresu a jméno osoby, ke které si týraná žena může schovat peníze, případně důležité dokumenty, šaty, otevřít si svůj vlastní účet,
- mít připravený únikový plán v případě náhlého útoku (připravit si tašku se svým šatstvem a ošacením pro děti, peníze),
- vyzkoušet si únikový plán. Možná se ženou probrat mnoho podobných budov, kromě toho se bezpečnostní plán musí neustále aktualizovat, protože se situace může kdykoliv změnit (ZÁVODSKÁ, 2005).

Důležitou rolí krizové intervence v rámci pohledu a pomoci sociálního pracovníka je stabilizace duševního stavu a uklidnění. Je třeba zvolit takové techniky vedení klienta, které navodí atmosféru empatie, nedirektivnosti a citové opory. Aktuální řešení problému týrané ženy v rámci krizové intervence může mít telefonickou podobu nebo osobní setkání „face to face“ (ŠPATENKOVÁ et al., 2011).

Další pomocí z pohledu sociálního pracovníka v rámci pomoci týraným ženám je sociální poradenství. Poradenství bylo od svého vzniku definované různými způsoby. Nelson R. definuje „poradenství jako speciální druh pomáhajícího vztahu, stejně jako

soubor intervencí i jako psychologický proces. Jindy poradenství definujeme prostřednictvím cílů, kterých chce dosáhnout, nebo lidí, kteří ho uskutečňují. Současné vnímání poradenství je založené na vztahu pomoci, obsahuje v sobě snahu poradce o lepší orientaci klienta v jeho životní situaci, podporu osobnostní zralosti, růstových a rozvíjejících se tendencí“ (MATOUŠEK, 2003, s. 82).

Pojem *sociální poradenství* podle Lacy (2016, s. 396) je: „proces, který probíhá prostřednictvím rozvoje vztahu mezi sociálním klientem a sociálním poradcem, využívajíc při tom různé poradenské formy a metody práce, a kterého cílem je zvýšit kvalitu života klienta za pomoci mobilizace vnitřních a vnějších zdrojů jeho přirozeného prostředí. Cílem sociálního poradenství je pomáhat lidem při řešení jejich sociálních problémů tak, aby dokázali mobilizací svých možností tyto problémy řešit i jim předcházet.“

V případech násilí páchaného na ženách zajišťují poradenství specializovaní odborníci tedy sociální pracovníci, jejichž úkolem je podat ženám srozumitelné informace o dostupné pomoci a podpoře, o možnosti pomoci v poradenských centrech a ubytovacích zařízeních.

Žena, která zažila násilí, potřebuje pomoc a podporu, která je zaměřená na znovuoobnovení nebo vybudování její vnitřní síly. Sociální pracovník tedy poradce, který vede rozhovor, na ženu nesmí naléhat, protože hranice, které si vymezila je nutné dodržovat a respektovat. „Základní pravidlo současného poradenství zní: Pomáhat, znamená pomoci lidem, aby si dokázali pomoci sami.“ (MATOUŠEK, 2003, s. 84). Jedním ze základních kroků odstranění a léčení násilí je jeho samotné pojmenování. V rámci poradenského rozhovoru, žena získává určitý odstup od své situace a může si tak vytvořit jasnější obraz. Při vedení poradenského rozhovoru, se ženou, která zakusila násilí je důležité dodržovat následující postupy:

- poradce nebo poradkyně by se měl na začátku představit jménem a svojí specializací,
- citlivý, trpělivý přístup, nikam nespěchat, žena potřebuje dostatek času na formulování problému, stydí se,
- empatický přístup – je důležité vcítit se do situace týrané ženy, opustit svůj vztahový systém,
- potvrdit emoce – nechat ženu se vyplakat, vysvětlit jí, že má na svůj pláč nárok, dát jí najevo, že s ní spolucítíme,
- projevit zájem a solidaritu – jak verbálně, tak i neverbálně, podporovat ji ve vyprávění, vyptávat se, klientka potřebuje cítit, že máme zájem při řešení jejího problému,

- důvěřovat tomu, co říká – i když v mnohých případech se nám zdá vyprávění týrané ženy až neuvěřitelné, často však tato situace bývá ještě horší, než popisuje: žena potřebuje cítit bezpečí,
- ocenit a vyzdvihnout to, že vyhledala pomoc a chce změnit svoji situaci, poradce vyzdvihuje její silné stránky,
- pojmenovat domácí násilí a jeho neakceptovatelnost – poradce se snaží o přesvědčení ženy, že za násilí nenese zodpovědnost ona, ale pachatel,
- vysvětlit a ujistit jí, že situace má řešení,
- poradce by měl balancovat mezi vedením a akceptováním – do rozhovoru vnášet nejen pevné body, ale i zřetelnou strukturu a usměrňování klientky,
- nedávat ukvapené rady – klientky nenutit k rychlému řešení situace,
- respektovat každé rozhodnutí ženy – i přes to, že s ním poradce nesouhlasí,
- upřímnost – poradce nedává oběti falešné naděje, neslibuje to, co se nedá splnit,
- otázky formulovat jasně a zřetelně, neklást příliš mnoho otázek najednou,
- zjišťovat, do jaké míry je oběť ohrožená, žena je ve větším ohrožení v případech, kdy agresor konzumuje alkohol, drogy, vyhrožuje ženě zabitím,
- soustředit oběť na budoucnost (bude se neustále vracet do minulosti),
- navrhnout malé cíle vedoucí postupně ke změně (MÁTEL, 2009).

Práce a pomoc sociálního pracovníka si vyžaduje specifickou práci s lidmi, kteří mají těžkosti a ocitli se v krizové situaci, v našem případě týrané ženy. Důležitým nástrojem sociálního pracovníka je komunikace, kterou používá nejen v krizové intervenci, poradenství. V porovnání s jinými profesemi sociální pracovník pracuje ještě výrazněji s klientem, jeho pozornost se soustředí na vztahy, názory, postoje, emoce, chování, jednání, pozorování a vnímání člověka (GABURA, 2005). Kompetentnost sociálního pracovníka při řešení problémů se nedá získat jen formálním vzděláváním na univerzitách. Po ukončení studia by měla následovat celoživotní soustavná příprava v praxi, neoddělitelnou součástí by měl být i psychosociální výcvik.

Je lepší problémům předcházet, než je později složitěji řešit. V tomto případě je na místě použít okřídlené pořekadlo: „Lepší je gram prevence, než kilogram léčby“ (BAŠTECKÁ 2003, s. 21). Otázkou ale zůstává, jak předcházet samotnému násilí a zabránit jeho opakování.

Sociální prevence je „činnost směřovaná na minimalizaci asociálních jevů, vyskytujících se v životě jednotlivců, rodin, komunit, skupin nebo společnosti jako celku. Součástí prevence je řízení, které brání vzniku těchto problémů. Ve všeobecné rovině se

pojmem prevence označují ty činnosti, jejichž cílem je zabránit patologickým projevům v životě společnosti všeobecně“ (LACA, 2016, s. 383). Všeobecným a základním cílem sociální prevence je předcházet stavům sociální a hmotné nouze, nepříznivým sociálním událostem, eliminovat a zabraňovat vzniku a šíření sociálně-patologických jevů, poskytovat účinnou pomoc při výskytu poruch psychického, fyzického a sociálního vývoje, zabraňovat zhoršování těchto poruch, recidivě, respektive odstraňovat důsledky sociálně-patologického vývoje, specifickým cílem sociální prevence je poradenské, výchovné a nápravné resocializační působení na sociální skupiny a jednotlivce, kteří jsou latentně nebo rizikově ohroženi sociálně-patologickými jevy, se zvláštním zřetelem na děti a mládež s poruchami chování (LACA, 2016).

Všeobecně jsou známé tři základní úrovně prevence (SCHAVEL, 2009) a to prevence na úrovni: **1. primární** - univerzální (zaměřené na celou populaci všeobecně i na specifické skupiny), **2. sekundární**-selektivní (zaměřené na podskupiny v podmínkách vysokého rizika), **3. terciální**-indikovaná (zaměřená na jednotlivce, kteří projevují speciální znaky a symptomy, např. prevence sociálně-patologických jevů).

V případech násilí páchaného na ženách by měla být prevence zaměřená na eliminaci rizik jeho pravděpodobného vzniku. Jde především o snížení výskytu nových případů jakéhokoli násilí v populaci. Nejúčinnějším a nejpravděpodobnějším opatřením v tomto smyslu je starostlivý a uvážlivý výběr životního partnera, budování zdravého rodinného zázemí, dostatečná informace o tom, co je považováno ve vztahu za „normální“ a co by rozhodně nemělo být tolerované (bití, ponižování, nadávky...) Neopomenutelným významem mohou být v této souvislosti: dobré vztahy v přirozeném domácím prostředí, ve vlastní rodině, řešit vzory, modely soužití nebo partnerské nebo jiné interpersonální problémy, dobré příbuzenské nebo partnerské vztahy, „pracovat na sobě“ v duchu budování sebeúcty, sebedůvěry a vlastní hodnoty, rodově korektní výchova jako prevence osvojení či utvrzení „tradičního“ rozdělení mužských a ženských rolí, funkcionální výchova a výchova na školách, která vede k multikulturalitě a toleranci, dobré obsahové a didaktické vedení rodinné, sexuální a občanské výchovy, edukační programy center primární prevence, respektive jejich institucí (MATOUŠEK et al., 2007).

Sekundární prevence při násilí na ženách zahrnuje všechna opatření a intervence s cílem zabránit zhoršování situace, zabránit komplikacím a negativním následkům. Mezi časté indikátory násilí patří komunikační problémy v rodině, predisponované rodinné pozadí, přítomnost spolu působících stresorů. Úkolem sociálních pracovníků a

pracovníků v pomáhajících profesích spočívá, na úrovni sekundární prevence, především včasnou diagnostikou tohoto jevu a v účinnou intervencí. Sekundární prevence může mít podobu krizové intervence, poradenství nebo terapie poskytované aktérům domácího násilí. Pokud si oba aktéři násilí přejí i nadále setrvat ve vzájemném vztahu, může být za určitých okolností efektivní párové nebo manželské poradenství případně rodinná terapie (MATOUŠEK et al., 2007).

U násilí páchaného na ženách se prostřednictvím terciární prevence snažíme zmírnit nepříznivé dopady násilí a o návrat osob postižených násilím k normálnímu fungování v životě. Zahrnuje reintegraci, sociální rehabilitaci, reedukaci, resocializační činnost a sociální opatření jako je komplexní péče o osoby postižené domácím násilím včetně ubytování, sociálních služeb, sociálních dávek a podobně. Úkolem sociálních pracovníků a pracovníků v pomáhajících profesích je podpora žen, které jsou ohrožené domácím násilím a jejich reintegrace do společnosti, podpora komunikace mezi složkami, které poskytují nezávaznou péči, například výcvik supervize jednotlivců i týmů, působení při podpoře svépomocných skupin (ŠEVČÍK, ŠPANEKOVÁ et al., 2011). Hlavním cílem každé sociální prevence není primárně stíhat a potrestat násilnou osobu, ale zásahem z venčí vhodně násilí eliminovat, protože účinná prevence při kontaktu s domácím násilím může výrazně ovlivnit kvalitu života v rodinách. (ŠEVČÍK, ŠPANEKOVÁ et al., 2011).

3.3 Právní legislativa v oblasti násilí páchaného na ženách

Domácí násilí, do kterého spadá násilí páchané na ženách, je závažným sociálně-patologickým jevem, tedy určitou abnormalitou v projevech společenského života v rodinném prostředí. Sociální práce jako praktická věda se zaměřuje na řešení a usměrnění života každého jedince ve smyslu humánnosti a důstojnosti člověka. Násilí páchané na ženách je závažný jev, který obírá týranou ženu o důstojnost, její práva a společenské postavení. Proto sociální práce využívá všechny svoje prostředky a metody k řešení, zmírňování takových projevů. Můžeme říci, že sociální práce v souvislosti s legislativními předpisy ve společnosti má svoje nezastupitelné místo v strategickém přístupu pomoci těmto obětem (LACA, 2011).

Ženy, které zažívají násilí, se většinou velmi dlouho pokoušejí vyrovnat se se situací samy, upokojit muže a zamezit násilí. V nebezpečných situacích, které již ženy samy nemohou zvládnout, je policie často první institucí, kam volají o pomoc. Je proto důležité, aby ženy znaly možnosti a pravomoci policie.

V České republice jsou násilné činy považované za trestné činy nezávisle na tom, zda byly spáchané v rodině nebo mimo ni. Policie České republiky je v rozsahu své působnosti povinna poskytnout v souladu se zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii ČR pomoc každému, kdo se na ni s takovou žádostí obrátí. Prioritou výjezdů policie je ochránit život a zdraví občanů a posléze teprve ochrana majetku a veřejného pořádku. Z tohoto důvodu je proto pozornost policistů zaměřena přednostně na pomoc obětem a zastavení dalšího páchaného násilí.

Policie by měla sehrávat klíčovou roli při zabezpečování efektivního a důsledného postupu při eliminaci násilí vůči ženám od prvního momentu, kdy se o něm přímo nebo zprostředkovaně dozví. Podle Sopkové, Rajtákové, Andruchové (2008) je úkolem policie:

- na tísňové volání zakročit proti násilí nebo hrozícímu násilí tak rychle, jak je to možné, a to i opakovaně,
- policie má právo vstoupit do bytu na žádost ženy i proti vůli muže,
- police má právo vykázat ze společného obydlí osobu, u které je možné očekávat útok na život, zdraví, svobodu,
- každé poranění zaregistrovat,
- požadovat vysvětlení od osob, které mohou přispět k odhalení a objasnění trestných činů a přestupků.

Služby ze strany policie poskytují nepostradatelnou pomoc obětem. Policie má poskytovat obětem informace týkající se jejich práv a doporučení na služby a zdroje, které mohou pomoci oběti v léčení. Základní služby by měly zahrnovat následující (SZCZEPANIKOVÁ, ŽÁKOVÁ, LANGHANSOVÁ, 2004):

- vysvětlení postupů policie a vyšetřovacího procesu,
- informování oběti o tom, jak chránit důkazy,
- doprovod oběti na lékařskou pohotovostní službu v případě zranění,
- zkontaktování oběti s profesionálem služby pro oběti a poskytnutí pomoci na místě, stanovení protokolů na řádné zajištění a vyšetřování podezřelých osob za účelem ochrany bezpečnosti obětí,
- rychlé poskytnutí krizové intervence a psychologické první pomoci nebo odkázání na příslušné služby.

V rámci historie a platné legislativy z roku 1964, která platila pro Československou republiku, se na násilí páchaném na ženách vztahoval zákon FZ ČSSR č. 40/1964 občanského zákoníku ve znění pozdějších předpisů. V občanskoprávní oblasti jde

především o otázku užívání společného bytu a také o správu majetku týraných osob. Při užívání bytu je potřebné rozlišovat, zda je byt ve vlastnictví manželů nebo partnerů, případně, zda jde o užívání bytu na základě nájemní smlouvy. Pokud nejde o manželský vztah a byt je ve vlastnictví jednoho z nich, právo na dispozici s bytem, pak je rozhodování o tom, kdo bude v bytě bydlet a užívat ho, výhradně na vlastníkově bytu. Situace je jiná, pokud jde o společný nájem bytu nesezdaného páru. V případě, že dochází k týrání, bití osob, poškozování zařízení bytu, stává se spolužití nesnesitelným. Pokud má oběť násilí dostatečné podklady (záznamy z policie, výpovědi sousedů, fotografie, lékařské zprávy), může podat návrh, aby soud zrušil právo na společný nájem bytu.

Občanský zákoník č. 40/1964 v znění pozdějších předpisů nabízí oběti účinnější způsob ochrany. Pokud se z důvodu fyzického nebo psychického násilí nebo hrozby takového násilí ve vztahu k manželovi nebo k blízké osobě, která bydlí ve společném obydlí, stalo další spolužití nesnesitelným, je možné na návrh jednoho z manželů omezit užívací právo druhého manžela k domu nebo bytu patřícího do bezpodílového spoluvlastnictví, popřípadě ho z jeho užívání úplně vyloučit.

Po rozdělení Československa v roce 1993 byla v České republice přijata nová legislativa v rámci domácího násilí, kam spadá násilí páchané na ženách. Mezi klíčové legislativní dokumenty, ve kterých jsou zakotveny základní práva a svobody a kde jsou stanoveny nejvýznamnější zásady, na kterých je právní řád České republiky postaven, patří Ústava České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.) a Listina základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb.).

V současnosti se vztahují jednotlivé zákony na problematiku násilí páchaného na ženách. Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně §44 až §47 „Oprávnění vykázat z bytu nebo domu i z jeho bezprostředního okolí (*Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.*“ (§ 44 zákona č. 273/2008), Zákon č. 91/2004 Sb., novela trestního zákona, která upravuje skutkovou podstatu trestního činu dle §215 a „Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě či domě“. Dále Trestním zákonem č. 40/2009 Sb. v platném znění, dále přestupkový zákon č.200/1990Sb. jakož i

některá ustanovení o vykázání ze společně obývaného obydlí dle policejního zákona anebo předběžná opatření o zákazu vstupu do společného obydlí dle občanského soudního řádu. K těmto trestním činům může docházet v domácnosti podle zákona trestního č. 40/2009 Sb. a jednotlivých paragrafů:

- **§ 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí** - kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo páchá-li takový čin po delší dobu. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo smrt. Za týrání trestní právo považuje úmyslné zlé nakládání s blízkou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pocítuje jako těžké příkoří (může jít o bití, pálení či jiné tělesné poškozování, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám nebo jiným činnostem, kterou týranou osobou neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují). Trvalost pachatelova jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Nevyžaduje se, aby šlo o jednání soustavné nebo delší dobu trvající stejně jako vznik následků na zdraví. K zahájení trestního stíhání podle § 199 není třeba souhlasu poškozené/ho (oběti).

- **§ 354 Nebezpečné pronásledování** - kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým, vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím Svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbraní, nebo nejméně dvěma osobami.

- **§ 145 Těžké ublížení na zdraví** - kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dvou a více osobách, těhotné ženě, dítěti mladším 14 let, na svědkovi, opětovně. Na osm až patnáct let bude potrestán

způsobí-li činem smrt. Příprava je trestná. Těžkou újmou na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění, kdy za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohydění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy, delší dobu trvající porucha zdraví, obvykle déle než 6 týdnů. (K otázce těžké újmy se vyjadřuje soudní znalec z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství.)

- **§ 146 Ublížení na zdraví** - kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta. Za „ublížení na zdraví“ můžeme pokládat takový stav – onemocnění, poranění – který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života poškozeného a který zpravidla vyžaduje lékařské ošetření, i když nezanechává trvalé následky. Jedním z, v praxi hojně rozšířených, kritérií při posuzování pojmu „ublížení na zdraví“ je pracovní neschopnost, tedy stav, kdy postižený je dočasně vyřazen z pracovního procesu.

- **§170 Zbavení osobní svobody** - kdo jiného bez oprávnění uvězní nebo jiným způsobem zbaví osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let. Zbavení osobní svobody znamená trvalé nebo alespoň dlouho trvající omezení osobní svobody, které se blíží uvěznění, kdy osvobození je při něm velmi ztíženo a je zvláště obtížné.

- **§171 Omezování osobní svobody** - kdo jinému bez oprávnění brání v užívání osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin v úmyslu usnadnit jiný trestný čin. Bránění v užívání osobní svobody je zásah, jímž se znemožňuje nebo omezuje volný pohyb člověka a zároveň se mu zabraňuje o svém pohybu svobodně rozhodovat. K bránění užívat osobní svobody musí dojít bez oprávnění. (Může jít o omezování na krátkou dobu, které je nesnadno překonatelné.)

- **§175 Vydírání** – kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest let. Pohrůzkou násilí se rozumí jak pohrůzka bezprostředního násilí, tak i pohrůzka násilí, které má být vykonáno nikoliv ihned, ale teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti. Pohrůzka jiné těžké újmy může spočívat v hrozbě způsobení majetkové újmy, vážné újmy na cti a dobré pověsti, směřovat k rozvratu manželství nebo rodinného života apod.

- **§ 185 Znásilnění** - kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let. Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží. na dítěti, nebo se zbraní. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dítěti mladším čtrnácti let, spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy nebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví. Odnětím svobody na deset až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem smrt. Příprava je trestná. Nezáleží na věku osoby ani na pohlaví a vztahu k pachateli (v tomto smyslu může být obětí i malé dítě i manželku). Za násilí se považuje použití fyzické síly ze strany pachatele za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu oběti a dosažení soulože proti její vůli. Pohrůzka bezprostředního násilí je taková pohrůzka, z níž by bylo patrné, že násilí bude použito okamžitě, nepodrobí-li se napadená vůli útočníka.

- **§ 186 Sexuální nátlak** - kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebojojnému srovnatelnému chování, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

- **§ 187 Pohlavní zneužití** - kdo vykoná soulož s osobou mladší čtrnácti let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije, může být potrestán odnětím svobody na jeden rok až 8 let. Na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem těžkou újmu na zdraví. Není rozhodující, z čí strany vzešla k pohlavnímu zneužívání iniciativa, zda zneužitá osoba dala k pohlavnímu styku souhlas či nikoliv. Za jiný způsob pohlavního zneužití jsou považovány intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených (např. ohmatávání prsou nebo pohlavních orgánů, líbání na tato místa apod.), které směřují k sexuálnímu vzrušení pachatele. Nemusí vždy jít jen o aktivní činnost pachatele, ale i o aktivní jednání poškozené osoby (např. ohmatávání pachatelova pohlavního údu). Pohlavního zneužívání jiným způsobem, než souloží se může dopustit i osoba stejného pohlaví jako poškozený (trestního č. 40/2009 Sb.).

V roce 2014 byl přijat nový občanský zákoník, který v sobě zahrnuje zvláštní ustanovení proti domácímu násilí, teda i násilí na ženách v jednotlivých paragrafech.

- **§ 751** : Stane-li se další společné bydlení manželů v domě, či bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů

žije, může soud na návrh dotčeného manžela omezit, popřípadě i vyloučit na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet. Stejně jako v odstavci 1 lze postupovat v případě, že se jedná o manželé rozvedené, jakož i v případě, kdy manželé nebo rozvedení manželé bydlí společně jinde než v rodinné domácnosti.

- § 752 : Omezení, popřípadě vyloučení práva manžela v domě nebo bytě bydlet, určí soud nejdéle na dobu šesti měsíců. Soud na návrh rozhodne znovu, jsou-li pro to zvláště závažné důvody.

- § 753: Právo domáhat se ochrany proti domácímu násilí má také každá jiná osoba, která žije spolu s manžely nebo rozvedenými manžely v rodinné domácnosti.

Násilí páchané v jakékoli formě a podobě, ať už ve formě psychického nebo fyzického násilí páchaného na ženách, dětech, případně jiných členech rodiny, se odráží i v právním řádu České republiky. Je ale potřebné zdůraznit, že ani nejlepší legislativa nezlepší situaci obětí domácího násilí a násilí páchaného na ženách, pokud nebudou profesionálové přistupovat zodpovědně a profesionálně k její realizaci a citlivě k obětem.

4 Výzkumná část

Téma týraných žen je veřejně známé, hodně se o něm mluví u nás i v zahraničí. Je potřebné a apeluje sa na týrané ženy, aby o svém problému hovořily, nenechaly se nadále týrat. Uskutečňují se různé kampaně, protesty proti páchání násilí na ženách, bohužel, i přes tuto velkou snahu uváděných institucí, podle nejnovějších výzkumů počet týraných žen v domácnostech roste. Při hledání efektivního postupu je důležité zohlednit fakt, že řešení problematiky týrání žen je ve své podstatě velmi složité a komplikované, protože se dotýká různých oblastí společenských věd jako je psychologie, psychoterapie, právo a v neposlední řadě sociální práce.

V teoretické části bakalářské práce jsme se věnovali problematice násilí na ženách vyskytující se ve společnosti bez ohledu na jejich kulturu, majetkové poměry či finanční situaci z pohledu sociální práce, tedy sociálního pracovníka. V současnosti se tato problematika vyskytuje stále častěji, pro mnoho z nás je to ale stále téma, před kterým zavíráme dvěře. Naší snahou bylo ozřejmit problematiku násilí pacháného na ženách, které postihuje i děti, jelikož se často stávají jeho svědky. A najít způsoby jak pomoci obětem násilí vyrovnat se se situací, která zasáhla jejich životy z pohledu sociální práce resp. sociálního pracovníka. V rámci praktické - empirické části představíme cíl práce a stanovené hypotézy. Také si popíšeme zkoumaný vzorek respondentů, se kterým byl výzkum realizovaný. Dále si přiblížíme metodu sběru dat, jejich následnou analýzu a poté interpretujeme výsledky.

4.1 Cíl a hypotézy výzkumu

Cílem empirické části bakalářské práce je zjistit, zda ženy na kterých je páchané násilí v rodinném prostředí mají poznatky o zkoumané problematice. Pro naplnění tohoto záměru jsme si stanovili následující výzkumné hypotézy:

Hypotéza 1

Hypotéza H₀: Týrané ženy mají o fyzickém týrání a domácím násilí dostatek poznatků.

Alternativní hypotéza H₁: Týrané ženy nemají o fyzickém týrání a domácím násilí dostatek poznatků.

Hypotéza 2

Hypotéza H₀: Týrané ženy mají o psychickém týrání v domácím prostředí dostatek poznatků.

Alternativní hypotéza H₁: Týrané ženy nemají o psychickém v domácím prostředí dostatek poznatků.

Hypotéza 3

Hypotéza H₀: Týrané ženy hledají nejdříve pomoc v rodině a u známých, než u odborníků.

Alternativní hypotéza H₁: Týrané ženy hledají nejdříve pomoc u odborníků, než v rodině a u známých.

4.2 Metody výzkumu

Výzkumný soubor pro naši bakalářskou práci tvořily ženy, které měly zkušenost s násilím v domácím prostředí od svého partnera. V rámci našeho předvýzkumu, rozhovory se socialními pracovníky a vybranými respondenty jsme museli změnit metodu výzkumu. Původně jsme chtěli použít kvalitativní metodu rozhovoru a vést rozhovor s jednotlivými respondentkami, kde bysme použili zakotvenou teorii na ověření výsledků, bohužel samotné respondentky odmítly nebo nechtěly spolupracovat, důvodem byla značná citlivost tématu. Proto jsme se rozhodli pro kvantitativní metodu a zvolili jsme dotazník.

Východiskovou metodou našeho výzkumu byl kvantitativní výzkum v námi zvoleném dotazníku, pomocí kterého jsme získali potřebné údaje od participantů, tedy od žen, které mají vlastní osobní zkušenost s problematikou násilí v rodinném prostředí. Všechny účastnice výzkumu byly nejdříve seznámeny s jeho cílem a předpokládaným průběhem. Účastnice výzkumu byly obeznámeny s náležitostmi týkajícími se provádění a vyplnění dotazníku. Dotazník je uvedený v příloze bakalářské práce, je anonymní a obsahuje 24 otázek. Dotazník obsahuje: a) úvodní slovo, v rámci kterého jsme oslovili respondentky s prosbou o pomoc při získávání názorů a postojů ke zkoumané problematice. Objasnili jsme jim, co sledujeme pomocí dotazníku a následně jsme je požádali o upřímné odpovědi na uvedené otázky. V této části bylo důležité zdůraznit opodstatněnost sledovaného výzkumného problému a na základě stručných instrukcí vysvětlit, jakým způsobem mají na otázky odpovědět; b) otázky, které jsme použili v

závislosti na hypotézách se zaměřují na zkoumané problémy a jevy, konkrétně se jedná o polouzavřené a uzavřené otázky potřebné k zmapování názorů a postojů na problematiku násilí páchaného na ženách. Respondentky odpovídaly na jednotlivé otázky zaškrtnutím odpovědi u jedné z možností.

Při analýze a interpretaci sesbíraných dat jsme nejdříve využili matematické třídění prvního stupně. Na zpracování výsledků výzkumu jsme použili matematicko – statistickou analýzu prvního stupně, následně jsme statisticky ověřovali výzkumné hypotézy. Z matematických metod jsme použili především procentuální výpočty. Výsledky jsme zaokrouhlili na jedno desetinné místo. Data získaná prostřednictvím dotazníků byla zpracovaná pomocí programu Windows Excel. Výsledky výzkumu uvádíme v tabulkách a grafech.

K potvrzení nebo vyvrácení jednotlivých výzkumných hypotéz byl použit Pearsonův chí – kvadrát test. Chí – kvadrát test je jedna z metod statistiky, která umožňuje ověřit, zda má náhodná veličina určité předem dané rozdělení pravděpodobnosti. Tento test je základním a nejpoužívanějším testem nezávislosti v kontingenční tabulce, kterou uvádíme i v empirické části bakalářské práce. „Zkoumání je založeno na myšlence porovnání pozorované četnosti a četnosti očekávané. Kontingenční tabulka se ve statistice využívá k názornému a přehlednému zobrazení vztahu dvou znaků“, jak to uvádí autor Ferjenčík (2000, s. 237). Pozorované četnosti představují data získaná od respondentů, očekávaná četnost je získána výpočtem následujícího vzorce:

$$X^2 = \sum \frac{(O-E)^2}{E}$$

O – pozorovaná četnost, E – očekávaná četnost Skalská (2009).

Chí-kvadrát test dobré shody je založen na posouzení rozdílu mezi skutečnými (pozorovanými) četnostmi výskytu hodnot ve výběrovém souboru a očekávanými četnostmi, odpovídajícími příslušnému předpokládanému rozdělení pravděpodobností. Pokud má testovaná náhodná veličina předpokládané rozdělení, má náhodná veličina přibližně rozdělení chí-kvadrát. Hodnotu veličiny porovnááme s kritickou hodnotou příslušného rozdělení chí-kvadrátu na požadované hladině významnosti. Při výpočtu χ^2 testu dobré shody vycházíme z předpokladu, že platí nulová hypotéza, a jestliže je vypočítaný χ^2 menší než 0,05, pak nulovou hypotézu zamítáme, a to proto, že rozdíl mezi

pozorovanými a očekávanými četnostmi byl způsobem náhodnými činiteli (BEDÁŇOVÁ, 2016).

4.3 Výzkumný vzorek

Naše bakalářská práce je zaměřená na poukázání problému násilí páchaného na ženách. Proto se ve výzkumu orientujeme na ženskou část populace. Náš výzkum byl uskutečněný mezi respondenty – ženami různého věku, vzdělání, pracovní pozice i stavu. Výzkumný vzorek jsme si zvolili cíleným výběrem respondentek, které jsme oslovovali přímým kontaktem v neziskové organizaci Farní charita Beroun, konkrétně v Azylovém domě Sv. Josefa pro ženy v tísní, kde jsme vykonávali odbornou praxi.

Výzkumný vzorek čítal 35 respondentek. Návratnost dotazníků byla 100 %. Pro konečné vyhodnocení výzkumu jsme použili 35 dotazníků. Nejdříve jsme se zaměřili na jednotlivé demografické údaje. Z toho 20 respondentek jsou ženy z města a 15 respondentek je z venkova. Věk respondentek se pohybuje v rozpětí 18–55 let, podle výzkumů se výskyt násilí týká právě této věkové skupiny, od 18 věku, kdy ženy začínají žít v partnerských vztazích.

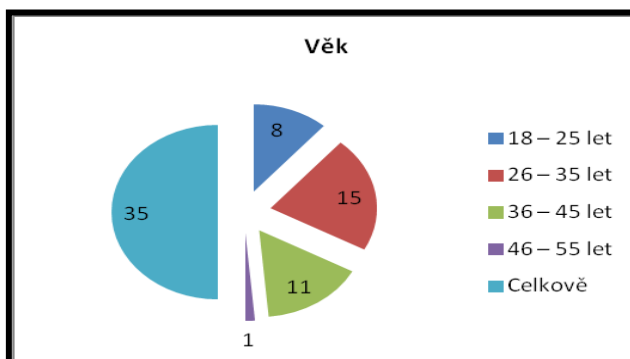
Pro snadnější a lepší orientaci v získaných datech jsou v práci zobrazeny tabulky a grafy, kde jsou respondenti rozděleni podle věku, bydliště, rodinného stavu, nejvyššího dosaženého vzdělání, rodinného stavu a v jaké rodině vyrůstaly. Pro veškeré tabulky a grafy platí: *Zdroj:* autor práce, vlastní šetření a zpracování, které následně prezentujeme.

Nejvyšší procento zastoupení ve výzkumu měly respondentky ve věku od 26 do 35 let – 39,4%, respondentek ve věku od 36 do 45 let - 33,5%. Dále se výzkumu zúčastnilo 24,2 % respondentek ve věku 18-25 a jen 2,9 % byly respondentky ve věku 46–55 let. Tato data najdete v tabulce a grafu číslo 1.

Tabulka č. 1 – Věk

Odpověď	Počet respondentů
18 – 25 let	8
26 – 35 let	15
36 – 45 let	11
46 – 55 let	1
Celkově	35

Graf č. 1 – Věk

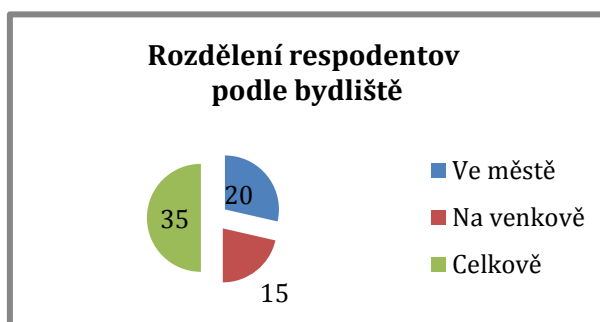

Druhá otázka v dotazníku byla zaměřena na bydliště participantek. Drtivá většina respondentek uvedla, že bydlí ve městě. Celkově počtu 35 respondentek, 20 respondentek tj. 57,1 % žije ve městě a jen 15 respondentek tj. 42,9 % ze zkoumaného vzorku uvedlo, že žijí mimo město, tedy na venkově.

Tabulka č. 2 – Bydliště

Odpověď	Počet respondentů
Ve městě	20
Na venkově	15
Celkově	35

Graf č. 2 Bydliště

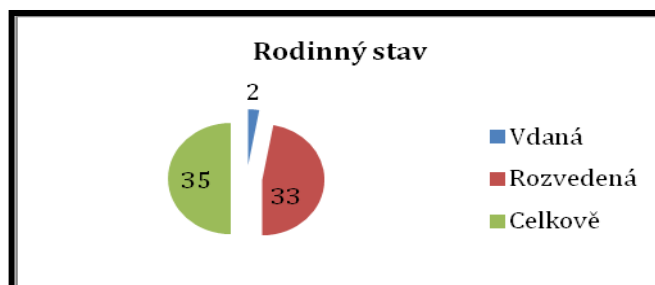

Cílem dotazu na rodinný stav respondentů bylo zjistit, zda jsou ve svazku manželském nebo rozvedené. Jak uvádíme v grafu číslo 3, nejpočetnější skupinu ze skupiny 35 dotazovaných tvořily participantky rozvedené - 33 respondentek, a jen 2 respondentky jsou vdané, tedy ve svazku manželském.

Tabulka č. 3 – Rodinný stav

Odpověď	Počet respondentů
Vdaná	2
Rozvedená	33
Celkově	35

Graf č. 3 – Rodinný stav

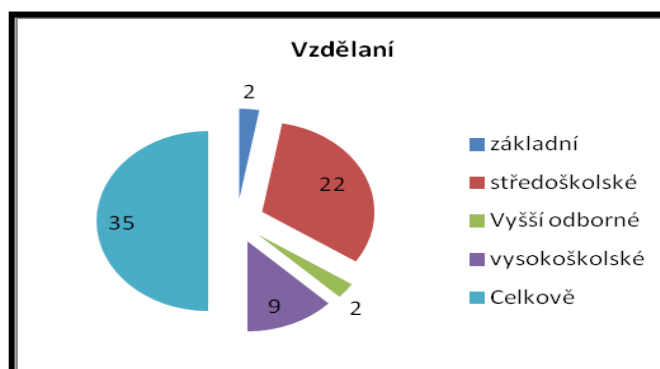

Z výsledků výzkumu vyplývá výrazné zastoupení středoškolsky vzdělaných respondentek. To potvrzuje i tabulka číslo 4. S ohledem na věk respondentek jich 22, což tvoří 62,9%, uvedlo, že dosáhly středoškolského vzdělání. Celkem 9 – 25,7% dosáhlo vzdělání vysokoškolského. Dvě dotázané – 5,7% absolvovaly vyšší odbornou školu a stejný počet respondentek uvedlo, že jejich nejvyšší dosažené vzdělání je vzdělání základní.

Tabulka č. 4 – Vzdělání

Odpověď	Počet respondentů
Základní	2
Středoškolské	22
Vyšší odborné	2
Vysokoškolské	9
Celkově	35

Graf č. 4 – Vzdělání

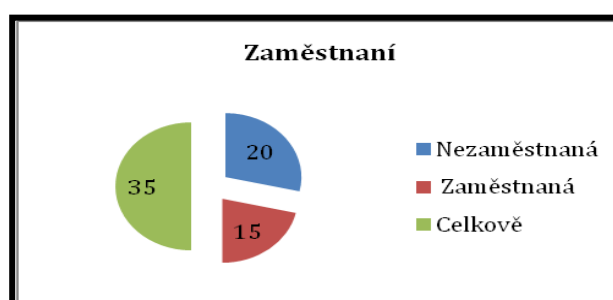

Cílem další otázky bylo zjistit, zda jsou participantky zaměstnané nebo jsou bez práce. Největším podílem jsou zastoupené nezaměstnané a to 20 respondentek tj. 57,1 %, a ostatní jsou zaměstnané, 15 respondentů tj. 42,9 %.

Tabulka č. 5 – Zaměstnání

Odpověď	Počet respondentů
Nezaměstnaná	20
Zaměstnaná	15
Celkově	35

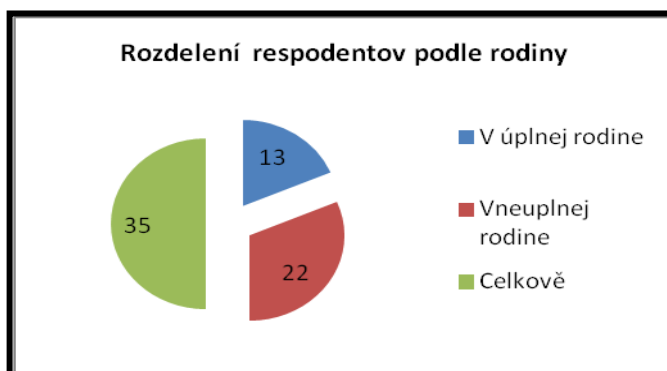
Graf č. 5 – Zaměstnání

Otázkou č. 6 jsme zjišťovali rodinné poměry, v jakých participantky vyrůstaly. Tento údaj respondentek je validní při stanovení jednotlivých kritérií našeho šetření v rámci výpočtu signifikance chí-kvadrát testu, kterým jsme vyhodnocovali stanovené hypotézy. Znázorněné jsou v grafu č. 6, že 57,1 % výrazný podíl představuje dětství v úplné rodině 20 respondentek, bez jednoho z rodičů vyrůstalo 15 respondentek, což představuje 42,9 % z celkového výzkumného vzorku.

Tabulka č. 6–V jaké rodině jste vyrůstaly Graf č. 6–V jaké rodině jste vyrůstaly

Odpověď	Počet respondentů
V úplné rodině	20
V neúplné rodině	15
Celkově	35

4.4 Výsledky výzkumu

Náš výzkum byl zaměřený na zjištění zkušenosti s násilím a jeho specifickou podobou – násilím páchaným na ženách, se znalostmi tohoto problému a jeho následným řešením a hledáním pomoci v této oblasti. Otázky, kterými jsme ověřovali stanovené hypotézy, jsme zaměřili především na konkrétní zkušenosti žen s násilím, hledání možností řešení tohoto problému z jejich pohledu a názory na poskytování sociální pomoci ženám při řešení takové situace. Otázky nám zároveň sloužily i na ověření našich tvrzení ve stanovených hypotézách.

Cílem výzkumu této bakalářské práce bylo zjistit, zda ženy, v našem případě participantky, na kterých bylo páchané násilí v rodinném prostředí, mají poznatky o zkoumané problematice. Na základě těchto cílů byly stanoveny tři pracovní hypotézy, které jsme objasnili pomocí dotazníku a následně statisticky verifikovali podle výpočtu pravděpodobnosti chí – kvadrát testu a logaritmické křivky součtu, který je znázorněn v kontingenčním grafu.

Hypotéza 1

Hypotéza H₀: Týrané ženy mají o fyzickém týraní a domácím násilí dostatek znalostí.

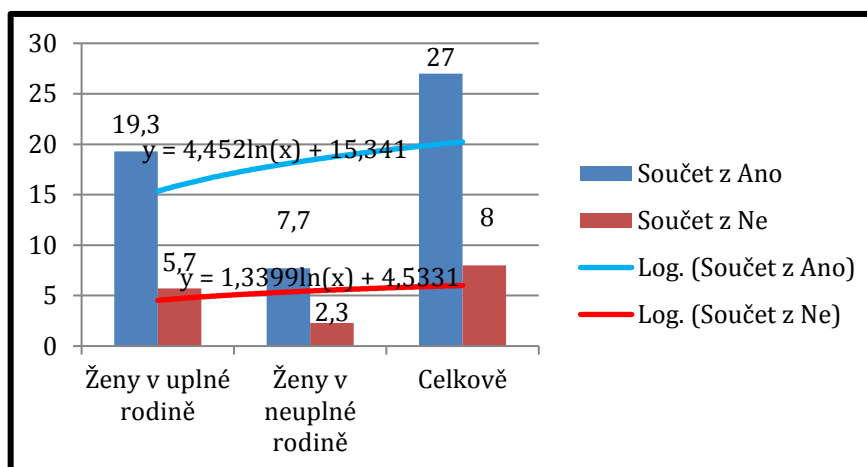
Alternativní hypotéza H₁: Týrané ženy nemají o fyzickém týraní a domácím násilí dostatek poznatků.

Kontingenční tabulka č. 1 výpočtu signifikance Chí-kvadrát testu pro hypotézu 1

Pozorovaná četnost	Ano	Ne	Celkově
Ženy v úplné rodině	15	5	20
Ženy v neúplné rodině	11	4	15
Celkově	27	8	35
Očekávaná četnost	Ano	Ne	
Ženy v úplné rodině	19,3	5,7	
Ženy v neúplné rodině	7,7	2,3	
Celkově	27	8	35

Signifikance chí-kvadrát testu: **0,53** (0,533334969)

Kontingenční graf č. 1 výpočtu signifikance Chí-kvadrát testu pro hypotézu 1

Z výsledku šetření vyplývá, že z 35 respondentek dotazníkového šetření, 27 participantek rozumí a má dostatek poznatků a znalostí o fyzickém týrání v rodinném prostředí. Přičemž 8 participantek nemá dostatek znalostí o fyzickém týrání v rodinném prostředí. Tyto odpovědi byly následně ověřeny Chí-kvadrát testem, který vyšel 0,53. Na základě tohoto výsledku byla zamítnuta alternativní hypotéza H_1 a **přijata nulová hypotéza H_0** - Týrané ženy mají o fyzickém týrání a domácím násilí dostatek poznatků.

K hypotéze 1 se zejména vztahovaly jednotlivé dotazníkové otázky č. 7, 8, 9, kde jsme se dotazovali, zda měly poznatky o týrání a domácím násilí. Z 35

respondentek jen 25 vědělo, co je týrání a domácí násilí a 10 participantek nemělo poznatky. Další otázky, které se dotýkaly hypotézy 1 byly č. 11, 12, 13, kde větší část dotazovaných respondentek má poznatky o fyzickém týrání v rodinném prostředí o čemž svědčí odpovědi, kde 27 respondentek označilo odpověď ano a jen 8 respondentek odpovědělo záporně, že nemá poznatky o fyzickém týrání v rodinném prostředí.

Na základě výpočtu signifikance Chí-kvadrát testu jsme dospěli k následujícím závěrům, které prezentujeme v kontingenční tabulce a grafu. Můžeme tedy konstatovat, že pozorovaná četnost ukázala, že celkem 20 žen, které pocházely z úplné rodiny a 7 žen, které nepocházely z úplné rodiny mají dostatek vědomostí a znalostí o fyzickém týrání v rodinném prostředí. Opačného názoru, tedy nemají dostatek informací o fyzickém týrání, se vyjádřilo 8 žen, které pocházely z úplné rodiny 5 a 3 nepocházely z úplné rodiny. Při následném výpočtu chí – kvadrátu byl jeho výsledek stanoven na 0,53. Hodnota signifikace 0,53 znamená, že nulovou hypotézu nelze zamítnout.

Hypotéza 2

Hypotéza H₀: Týrané ženy mají o psychickém týrání v domácím prostředí dostatek poznatků.

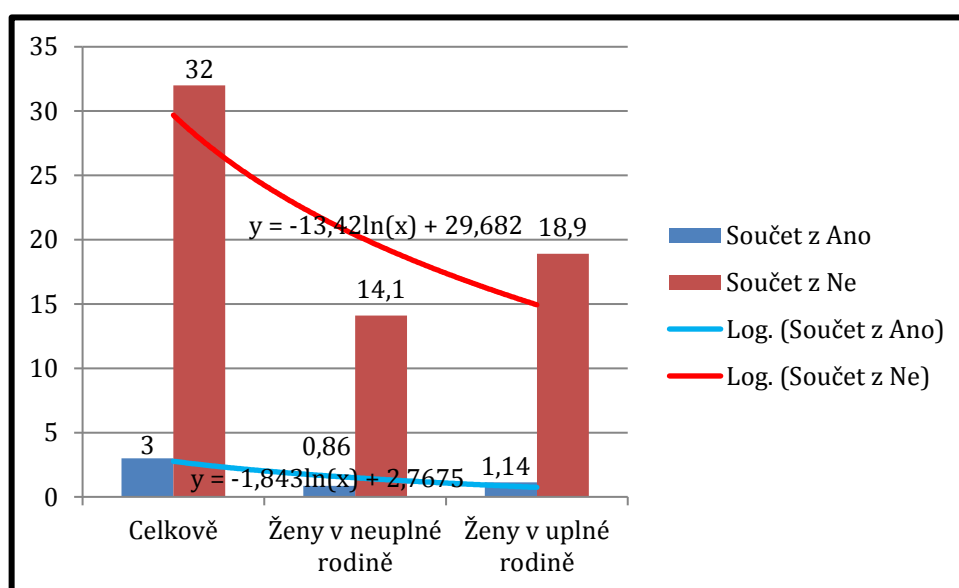
Alternativní hypotéza H₁: Týrané ženy nemají o psychickém týrání v domácím prostředí dostatek poznatků.

Kontingenční tabulka č. 2 výpočtu signifikance Chí-kvadrát testu pro hypotézu 2

Pozorovaná četnost	Ano	Ne	Celkově
Ženy v úplné rodině	2	18	20
Ženy v neúplné rodině	1	14	15
Celkově	3	32	35
Očekávaná četnost	Ano	Ne	
Ženy v úplné rodině	1,14	18,9	
Ženy v neúplné rodině	0,86	14,1	
Celkově	3	32	35

Signifikance chí – kvadrát testu: **0,83** (0,837812572)

Kontingenční graf č. 2 výpočtu signifikance Chí-kvadrát testu pro hypotézu 2

Hodnota signifikance je 0,8, což znamená, že nulovou hypotézu lze zamítnout a přijmout *alternativní hypotézu H₁*.

K hypotéze 2 se zejména vztahovaly jednotlivé dotazníkové otázky č. č. 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14. V otázce 13 jsme se dozvěděli, že dotazované respondentky nemají poznatky o psychickém týrání v rodinném prostředí, o čemž svědčí odpovědi 32, a zbývající 3 respondentky nemají poznatky o psychickém týrání v rodinném prostředí. Z výsledku šetření vyplývá, že z celkového počtu 35 respondentů 32 uvedlo, že nemají o psychickém týrání a domácím násilí dostatek poznatků a 3 participantky mají o psychickém týrání a domácím násilí dostatek poznatků. Tyto odpovědi byly následně ověřeny Chí-kvadrát testem, který vyšel 0,83, čímž byla *potvrzena alternativní hypotéza H₁* – Týrané ženy nemají o psychickém týrání v domácím prostředí dostatek poznatků, anulová hypotéza H₀ byla zamítnutá.

Hypotéza 3

Hypotéza H₀: Týrané ženy hledají nejdříve pomoc v rodině a u známých, než u odborníků.

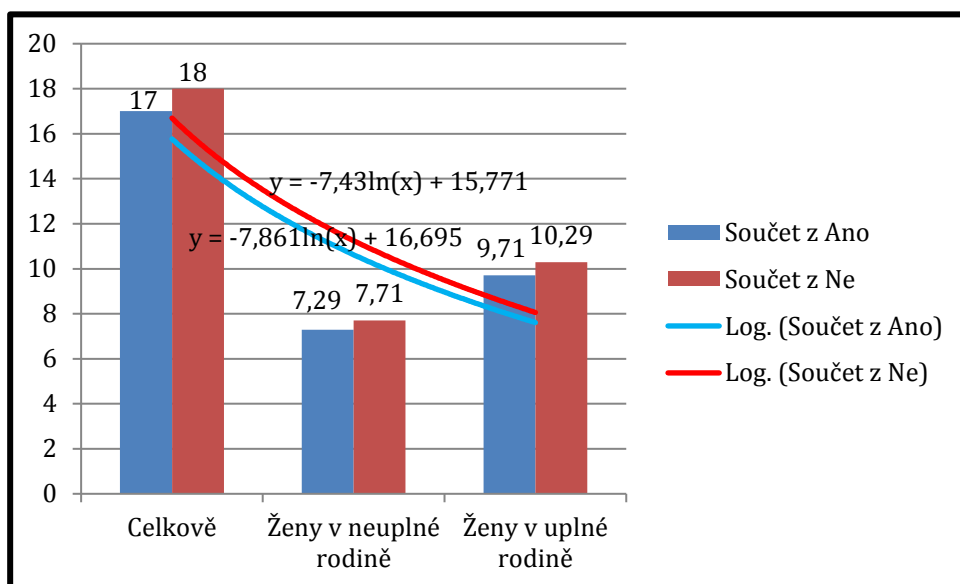
Alternativní hypotéza H₁: Týrané ženy hledají nejdříve pomoc u odborníku, než v rodině a u známých.

Kontingenční graf č. 3 výpočtu signifikance Chí-kvadrát testu pro hypotézu 3

Pozorovaná četnost	Ano	Ne	Celkově
Ženy v úplné rodině	12	8	20
Ženy v neúplné rodině	5	10	15
Celkově	17	18	35
Očekávaná četnost	Ano	Ne	
Ženy v úplné rodině	9,71	10,29	
Ženy v neúplné rodině	7,29	7,71	
Celkově	17	18	35

Signifikance chí – kvadrát testu: **0,004** (0,003825)

Kontingenční graf č. 3 výpočtu signifikance Chí-kvadrát testu pro hypotézu 3

Hodnota signifikance je 0,004, což znamená, že nulová hypotéza se zamítá a přijímáme **alternativní hypotézu H_1** .

K hypotéze se zejména vztahovaly jednotlivé dotazníkové otázky č. 15, kde participantky neměly poznatky o sociálně-právní legislativě týrání žen a domácího násilí z celkového počtu 35 nemá poznatky 33, 2 participantky uvedly, že mají vědomosti týkající se sociálně-právních zákonů. Další otázky, které se dotýkaly hypotézy 3 byly 15, 17, 19, 20, 21, 22 16, kde se více než polovina respondentek, přesně 18, označila, že znaly instituce, kam se mají obrátit, ale jen 17 nevědělo, přesně takový počet odpovědí jsme zaznamenali i u otázky č. 18, kde participantky věděly o instituci ve svém okolí. Pozorovaná četnost ukázala, že celkem 12 žen, které pocházejí z úplné rodiny a 5 žen z neuplné rodiny hledají nejdříve pomoc v rodině a u známých než u odborníků. A jen 8 žen, které jsou z úplné rodiny a značná část tedy 10 žen z neuplné rodiny se v případě, že dochází k týrání, obrací na odborníky než na svoji rodinu a známé.

Při následném výpočtu Chí-kvadrátu byl jeho výsledek stanoven 0,004, což znamená, že nulová hypotéza se zamítá a **potvrdila se alternativní hypotéza H_1** : Týrané ženy hledají nejdříve pomoc u odborníku, než v rodině a u známých.

4.5 Diskuze

Násilí na ženách charakterizujeme jako sociálně-patologický jev ve společnosti, protože jde o hrubý zásah do práv a svobod člověka, v našem případě ženy. Skutečnost, že tato problematika byla dlouhodobě tabuizovaná souvisí s určitou mírou tolerance

a přetrvávajících mýtů, se kterými se setkáváme i v současné moderní době. Násilí na ženách má své specifické znaky, blízký rodinný či intimní vztah a právě tato skutečnost ženě brání zveřejnění páchaného násilí. Vše se odehrává v prostředí bez svědků, za zavřenými dveřmi domácnosti a může trvat i několik let. Žena, jako bezmocná oběť je dlouhodobě vystavovaná násilnickým projevům svého partnera, přesto jen málokterá se rozhodne odejít z takového vztahu, protože riskuje ztrátu finančních prostředků, ztrátu domácího prostředí a často i ztrátu vlastních dětí.

Příčiny násilí na ženách jsou různorodé. Může jít o alkoholismus ze strany partnera nebo jinou závislost, ekonomické problémy, poruchy osobnosti a jiné. Důležité však je nemlčet o tomto problému, hledat pomoc, jelikož oběť často díky své bezmoci nedokáže udělat nic. Proto je potřebné se při jakémkoli náznaku tohoto patologického jevu zajímat o vnitřní záležitosti rodiny, protože násilí není soukromnou záležitostí, bezprostředně se dotýká lidí kolem.

Empirická část naší bakalářské práce byla zaměřená na zjišťování těchto skutečností ve třech hlavních hypotézách. A to, zda samotné ženy, které měly osobní zkušenost s násilím umí rozeznat, kdy jde o formu fyzického násilí nebo psychického násilí vůči samotné ženě. Dalším naším záměrem bylo zjistit, zda a kam se ženy obracejí pokud je násilí páchané v rodinném prostředí. Zajímalo nás, zda se obracejí na svoji rodinu a nejbližší přátele nebo vyhledají odbornou pomoc v rámci jednotlivých veřejných či neveřejných institucí, mezi které patří azylové domy, intervenční centra, policie, neziskové organizace, ve kterých pracují odborníci na tuto problematiku a to sociální pracovník, psychoterapeut, psycholog, právník, kněz, atd.. Na základě námi uskutečněného výzkumu a zpracování jeho výsledků, jsme došli k těmto jednotlivým závěrům.

Z našeho výzkumu vyplývá, že ženy, tedy participantky, které se setkaly s týráním v rodinném prostředí jsou více méně orientované v diskutované problematice. Můžeme říci, že zejména proto, že mají osobní zkušenost s tímto fenoménem. Ukázalo se také, že tyto ženy nemají dostatečné poznatky o psychickém týráním. Na základě těchto skutečností můžeme konstatovat a potvrdit, že týráním žen v naší společnosti existuje. Je proto velmi důležité, aby společnost nezavírala před tímto problémem oči.

Domácí násilí na ženách je širokospektrální sociálně-patologický jev, který představuje nejen laickou, ale hlavně odbornou pomoc ze strany sociálního pracovníka, psychologa, lékaře, je součástí kompetencí policie, práva, sociologie a dalších institucí,

které vzájemnou spoluprací a odborným přístupem dokáží předcházet, zmírňovat a samozřejmě řešit problémy týraných žen.

Z našeho výzkumu vyplývá, že naše participantky nemají sociálně-právní vědomí, které je spjaté s problematikou týrání žen, ale větší část participantek zná sociální instituce, tedy azylové domy, krizová centra, poradny pro ženy, které jsou útočištěm pro tyto ženy. Je proto důležité angažovat se v propagaci a zveřejňování informací o těchto zařízeních tak, aby ti, kteří potřebují nejvíce pomoci se dokázali správně zorientovat a vyhledat pomoc tam, kde ji dostanou. Potřebné však je tuto problematiku odtabuizovat a odstranit mýty a předsudky tak, aby týraná žena dokázala říci o svém trápení, aby s ním nezůstala sama, aby si zachovala svoji lidskou důstojnost a aby vždy a za každých okolností byla respektována lidská práva a svobody. Proto doporučujeme zvýšit informovanost, motivovat občany k tomu, aby vůči sobě byli vnímavější a pozornější, aby se nebáli zajímat se o problémy jiných tam, kde je to skutečně potřebné. Jsme si jistí, že větší propagace tématu by prolomila ledy a lidé by byli otevřenější, ohleduplnější a problém týraných žen by se stal problémem každého z nás, což by vedlo zejména k jeho prevenci, resp. k adekvátnějšímu a rychlejšímu řešení. Jednou z možností je vytvoření dobrovolnických skupin pod záštitou sociálního pracovníka s přizváním dalších odborníků dle potřeby, kteří by zvyšovali povědomí občanů o tomto patologickém jevu formou informačních letáků, sdílením příběhů týraných žen v médiích, inzercí, organizací besed nebo dobročinných akcí.

Závěr

Týrání v partnerském vztahu je nejběžnější, nejrozšířenější a nejvíce tragická forma násilí, kterou trpí ženy. Ženy, oběti násilí, snášejí násilí a týrání většinou osamoceně. Násilí páchané na ženách je jedním z nejčastějších porušování lidských práv. Je to problém, o kterém se stále mlčí. Obklopuje ho množství mýtů a předsudků v laické, ale i odborné veřejnosti. Násilí páchané na ženách má vážný dopad na jejich fyzické i psychické zdraví a výrazně omezuje jejich sociální a ekonomické možnosti, právo na důstojný život, osobní integritu, nedotknutelnost, svobodu a bezpečnost, jak poukazuje táto bakalářská práce.

Pokud chceme odstranit násilí ze života žen nebo mu chceme předcházet, musíme nevyhnutelně „bořit“ mýty, odstraňovat patriarchální kulturní vzorce a poskytovat nové modely skutečně rovnocenného postavení žen a mužů v rodině a ve společnosti. V neposlední řadě také musíme o násilí páchaném na ženách i hovořit. Pokud chceme, aby se naše civilizace posouvala dopředu, musíme se naučit podat pomocnou ruku těm, kteří to potřebují.

Násilí páchané na ženách se nesmí, stejně jako jakékoli jiné násilí, tolerovat. Náš výzkum ukázal, že problematika násilí páchaného na ženách je aktuální a velmi osobní, o čemž jsme se přesvědčili v rámci praxe a přípravy empirické části. Všechny naše respondentky se s tímto problémem osobně setkaly, zažily nepřímé a následně přímé projevy psychického a fyzického násilí.

Přesto mají méně znalostí o psychickém týrání a možnostech pomoci, pokud je pácháno násilí vůči ženám. Proto považujeme za užitečné zvyšovat informovanost z pohledu nejen sociální práce, ale i široké veřejnosti. Je důležité o této problematice nahlas hovořit a poukazovat na její souvislosti. Sociální práce vyzdvihuje každého jednoho člověka, jeho individualní vlastnosti a snaží se zvyšovat kvalitu každého jednotlivce. Sociální práce jako vědní disciplína přiznává každému člověku rovnost, spravedlnost, odmítá jakoukoli formu diskriminace, útlaku a samozřejmě i násilí. Odstranění nebo alespoň zmírnění problematiky násilí páchaného na ženách je snahou o zvyšování kvality života každé jedné ženy, vrací jí důstojnost a normální společenský život, který si zaslouží.

Seznam literatury

1. BAŠTECKÁ, B. Klinická psychologie v praxi. 2003. Praha : Portál. 2003. ISBN 8071787353.
2. BARBOUR, R. S.: Social Work Education. British Journal of Social Work. 1984, vol. 14. No. 6.
3. BODNÁROVÁ, B., FILADELFIOVÁ, J. Domáce násilie na Slovensku. Predbežná správa z výskumu. Bratislava : Medzinárodné stredisko pre štúdium rodiny, 2002, ISBN 80-89048-06-4.
4. BUSKOTTE, A. Z pekla ven, žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.
5. BÚTOROVÁ, Z. – FILADELFIOVÁ, J. Násilie páchané na ženách ako problém verejnej politiky. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2005. ISBN 80-88935-78-4.
6. ČÍRTKOVÁ, L. Domáci násilí není privátní záležitostí nikdo nesmí být týrán pomoc existuje. Buletin prevence kriminality MV ČR, 2001. č.1. 32 s.
7. ČÍRTKOVÁ, L. et al. Domáci násilí: fakta a paradoxy. SP: Sociální práce/Sociálna práca, 2007.
8. ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky. Praha: Grada, 2008. ISBN 80-247-0868-X.
9. CVIKOVÁ, J., JURÁŇOVÁ, J.: Piata žena. Aspekty násilia páchaného na ženách. Bratislava: Aspekt, 2001, ISBN 80-85549-28-X.
10. CENTKOVÁ, M., BALOGOVÁ, B. Filozofia sociálnej starostlivosti o terminálne chorých. Prešov: Akcent Print. ISBN 978-80-89295-01-2.
11. EDWARDS, R. L. et al.: Encyclopedia of Social Work. 19th Ed. Washington, DC: NASW, 2004. ISBN 0-87101-256-1.
12. FERJENČÍK, J. Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši. Praha: Portál. ISBN 8071783676.
13. FUSCHOVÁ, K. Týrané dieťa. 1. vyd. Bratislava: IRIS, 2009. ISBN 978-80-89256-30-3.
14. GABURA, J. Sociálne poradenstvo. 1. vyd. Bratislava: Občianske združenie, 2005. ISBN 80-89185-10-X.
15. GÁBOROVÁ, Ľ. Sociálna psychológia pre učiteľov. Prešovská Univerzita, Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešov, 2007. ISBN 80-8068-179-1.

16. GJURIČOVÁ, Š., KUBIČKA, J. Rodinná terapie. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2390-7.
17. HEISE, L.L. – PINTAGUY, J. – GERMAIN, A. Násilie páchané na ženách: skrytá ujma na zdraví. Bratislava: PRO FAMILIA, Aspekt, 1998. ISBN 80-967964-0-2
18. HREHOVÁ, H. Etika, sociálne vzťahy, spoločnosť. Bratislava: VEDA, 2005. ISBN 80-224-0849-2.
19. HRONOVÁ, M., VAVROŇOVÁ, M. Domáci násilí. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2007. Praha. 2008.
20. HOCHELOVÁ, M. Rodina, dieťa, násilie. Bratislava: Nadácia pre deti Slovenska, 2007. ISBN 978-80-969349-6-6.
21. KOLÁČKOVÁ, P. Sociální práce v praxi. Praha. Portál 2005, ISBN 80-7367-002-X.
22. KANEOVÁ, J. 2008. Násilie v rodine. In: Brožúry programu Daphne: Problematika boja proti násiliu voči deťom, mladým ľuďom a ženám a skúsenosti v tejto oblasti. [online]. 2008. [citované 2018-24-01]. s. 10-14. Dostupné na internetu: http://ec.europa.eu/justice_home/daphnetoolkit/files/ors/booklets/05_daphne_boosk.pdf
23. LACA, S. Patológia rodiny v súčasnej spoločnosti, In: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie – Rodina v zdraví a chorobe, Ružomberok: Katolícka univerzita, Verbum, 2011, ISBN 978-80-8084-778-4.
24. LACA, S. Sociálno-patologický jav v spoločnosti zneužívanie a tyranie žien. In: ACTA MISSIOLOGICA, Bratislava: č.1, roč. V, VŠZaSP, 2011, ISSN 337-7515.
25. LACA, S. Sozialkommunikation als ein wichtiges instrument im management in der sozialarbeit, In: CLINICAL SOCIAL WORK, Wien: Austria, N. 4 2011, s. 151, ISSN 2076-9741.
26. LACA, S. Sociálna pedagogika verzus sociálna práca, Praha: PVŠPSS, 2016, ISBN 978-80-906237-0-5.
27. LACA, S. Výchova – Rodina – Hodnoty, Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2013, ISBN 978-80-87182-32-1.
28. LEVICKÁ, J.: Metódy sociálnej práce. Trnava: Vev, s.r.o., 2002. ISBN 80-89074-38-3.
29. LEVICKÁ, J.: Sociálna práca s rodinou I. Trnava: 2004. ISBN 80-89074-93-6.
30. LEVICKÁ, J.: Metódy sociálnej práce. Bratislava: SPN, 2007. ISBN 978-80-10-00959-6.

31. MATEL, A. Naše možnosti pomoci ženám – obetiam domáceho násilia. Skalica: ALIJA, občianske združenie. 2009. ISBN 978-80-970083-1-4.
32. MÁTEL, A.: Etika sociálnej práce. Bratislava: VŠZaSP sv. Alžbety, 2010. ISBN 978-80-89271-85-6.
33. MATOUŠEK, O. a kol.: Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
34. MATOUŠEK, O. a kol.: Sociální práce v praxi. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
35. MATOUŠEK, O.: Základy sociální práce. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4.
36. MATOUŠEK, O.: Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-502-8.
37. MATOUŠEK, O.: Slovník sociální práce. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
38. MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. 2010. Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-739-8.
39. MATULAYOVÁ, T.: Dobrovolníctvo v sociálnych službách v kontexte andragogiky a sociálnej práce. Prešov: Filozofická fakulta PU, 2007.
40. MARREWA, A. Nenechte si ubližovat. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-510-5.
41. MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNÝCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2004. Národná stratégia na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách a v rodinách. Bratislava: 2004.
42. MOŽNÝ, I. Rodina a společnost. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2008. ISBN 978-80-86429-87-8.
43. NOVÁK, T. Manželské a rodinné poradenství. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1316-0.
44. ONDRUŠOVÁ, Z. a kol.: Základy sociálnej práce. Brno: MSD Brno, 2009. ISBN 879-80-7392-109-5.
45. OLÁH, M. et al. Metódy sociálnej práce v praxi. Bratislava. 2007. ISBN 978-80-8132-039-2.
46. PAYNE, M. Modern social work theory. 4th ed. London: Palgrave MacMillan. 2014. ISBN 0230249604

47. SCHAVEL, M., ČIŠECKÝ, F. Sociálna prevencia I. Trnava: Spoločnosť pre podporu vedy a vzdelávania na FZaSP TU, 2005. ISBN 80-968952-5-7.
48. SCHAVEL, M. et al.: Sociálna prevencia. Bratislava: VŠZaSP sv. Alžbety, 2010. ISBN 978-80-89271-22-1.
49. SOPKOVÁ, E., RAJTÁKOVÁ, I. ANDRUCHOVÁ, J. Konateľ proti násiliu na ženách a deťoch. Bratislava: MPSVaR SR, 2008. ISBN 978-80-89125-09-8.
50. SOPKOVÁ, M. Aspekty násilia páchaného na ženách. Bratislava: Aspekt, 2001. ISBN 80-85549-28-X.
51. SOPKOVÁ, E., RAJTÁKOVÁ, I., ANDRUCHOVÁ, J. Konateľ proti násiliu na ženách. Bratislava: MPSVaR SR, 2008. ISBN 978 – 80 – 89125 – 08 – 1.
52. STRIEŽENEC, Š. Slovník sociálneho pracovníka. Trnava: Sapientia, 1999. ISBN 80-967589-0-X.
53. STRIEŽENEC, Š. Úvod do sociálnej práce. Trnava: Tripsoft, 2001. ISBN 80-968294-6-7.
54. SKALSKÁ H.: Aplikovaná statistika. Přednášky a materiály k předmětu APSTA, 2009, pred_3_2009.pdf, Test nezávislosti v kontingenční tabulce - postup výpočtu.
55. SZCZEPANIKOVÁ, A., ŽÁKOVÁ, M., LANGHANSOVÁ, H. Jak jednat v případech domácího násilí? Brno: Liga lidských práv, 2004. ISBN 80-239-2207-6.
56. ŠPATENKOVÁ, N. a kol. Krizová intervence pro praxi. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0586-9.
57. ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. et al. Domácí násilí. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.
58. TOKÁROVÁ, A. et al, Sociálna práca. Kapitoly z dejín, teórie a metodiky sociálnej práce. Prešov: FF PU, 2003. ISBN 80-8068-086-18.
59. TOKÁROVÁ, A. et al.: Sociálna práca. Kapitoly z dejín, teórie a metodiky sociálnej práce. Prešov: FF PU, 2002. ISBN 80-8068-086-8.
60. VÁGNEROVÁ, M.: Psychologie problémového dítěte školního věku. Praha: Husitská teologická fakulta, 2004. ISBN – 80-7184-487-X.
61. VICIÁNOVÁ, M. et al.: Týranie, zneužívanie a zanedbávanie detí. Bratislava: Jaspis, 2000. ISBN 80-85576-26-0.
62. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
63. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).
64. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

65. Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím.
66. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.
67. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.
68. Zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti.
69. ZÁVODSKÁ, I. Násilie na ženách In Bulletin Empatia. ISSN 1335 8624, 3/2005.
70. ŽIAKOVÁ, E.: Psychosociálne aspekty sociálnej práce. Prešov: PU FF Prešovskej Univerzity, 2001. ISBN 80-8068-060-4.
71. ŽILOVÁ, A. Úvod do teórie sociálnej práce, náuka o sociálnej práci. Badín: Mentor, 2000. ISBN 80-968932-1-1.

Příloha I: Dotazník

Vážená respondentko,

jsem studentkou Pražské vysoké školy psychosociálních studií odboru sociální práce se zaměřením na psychoterapii v Praze a předkládám Vám tento dotazník, který je součástí mojí bakalářské práce. Dovoluji si Vás tímto požádat o vyplnění dotazníku, jehož cílem je zjistit poznatky a názory na problematiku týrání žen.

Tento dotazník slouží výlučně pro potřeby bakalářské práce, je anonymní, proto Vás prosím o pravdivé a otevřené odpovědi na každou otázku. V závěrech výzkumu se objeví jen ve formě souhrnných údajů, které vylučují jakoukoli identifikaci jednotlivce. Při vyplňování, prosím, označte vždy jen jednu odpověď.

Děkuji za Váš čas. Michaela Carter

1. Věk:

- a) 18 - 25
- b) 26 - 35
- c) 36 - 45
- d) 46 - 55

2. Bydliště:

- a) město
- b) venkov

3. Rodinný stav:

- a) svobodná
- b) rozvedená
- c) vdaná

4. Vzdělání

- a) Základní
- b) Středoškolské
- c) Vyšší odborné
- d) Vysokoškolské

5. Zaměstnání

- a) zaměstnaná
- b) nezaměstnaná

6. V jaké rodině jste vyrůstala?

- a) úplné
- b) neúplné

7. Znáte pojem týraná žena?

- a) ano
- b) ne

8. Máte osobní zkušenost s týráním a domácím násilím?

- a) ano
- b) ne

9. Měla jste dostatek informací o týrání a domácím násilí?

- a) ano
- b) ne

10. Odkud jste se dozvěděla o domácím násilí?

- a) Od odborníků
- b) Z médií
- c) Od kamarádů a příbuzných

11. Víte jakými způsoby může být žena týraná?

a) ano

b) ne

12. Máte povědomí o fyzickém týrání a domácím násilí?

a) ano

b) ne

13. Máte povědomí o psychickém týrání a domácím násilí?

a) ano

b) ne

14. Kterou formu násilí považujete za nejzávažnější?

a) Fyzické násilí

b) Psychické násilí

c) Sexuální násilí

d) Ekonomické násilí

e) Sociální násilí

15. Znáte sociálně-právní legislativu pro oblast týrání žen a domácího násilí?

a) ano

b) ne

16. Znáte instituce, které mohou týraným obětem poskytnout dostatečnou pomoc a ochranu?

a) ano

b) ne

17. Víte o takové instituci ve své okolí, případně v širším regionu?

a) ano

b) ne

18. Jakého odborníka byste v takových případech oslovila jako prvního?

a) Psychologa

b) Sociálního pracovníka

c) Právníka

d) Policistu

- e) Lékaře
- f) Psychoterapeuta

19. Na koho jste se obrátila, pokud jste se stala obětí týrání a domácího násilí?

- a) Na policii, organizaci, linku důvěry, krizové centrum
- b) Rodinu nebo přátele

20. Myslíte si, že domácí násilí - týrání je soukromnou záležitostí rodiny?

- a) Ano, měli by si to řešit sami
- b) Ne, dotýká se to blízkých a přátel
- c) Ne, měla by to řešit policie nebo příslušné orgány

21. Proč podle Vás oběť domácího násilí často nenahlásí týrání a setrvává ve vztahu s násilníkem?

- a) Myslí si, že za to vše může oběť sama
- b) Stydí se za to
- c) Věří, že se násilník změní
- d) Bojí se, že úřady nebo policie nic nepodniknou

22. Myslíte si, že je domácímu násilí a týrání žen věnovaná ve společnosti dostatečná pozornost?

- a) ano
- b) ne

23. Je podle Vás prevence nebo osvěta v oblasti násilí páchaného na ženách dostatečná?

- a) ano
- b) ne

Upozornění!

Ještě jednou si, prosím, projděte uvedené položky. V případě potřeby či nejasností týkající se otázek se na mě, prosím, obraťte.

Děkuji Vám za ochotu a čas, který jste tomuto dotazníku věnovala.

Farní charita Beroun

Cajthamlova 169

266 01 Beroun

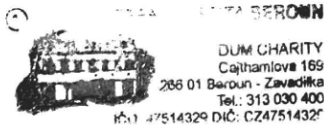
V Berouně dne 20. dubna 2018

Věc: Potvrzení o provedení výzkumu

Potvrzujeme tímto, že paní Michaela Carter, studentka bakalářského studia oboru sociální práce se zaměřením na psychoterapii a komunikaci na Pražské vysoké škole psychosociálních studií, prováděla v naší organizace výzkum pro potřeby její bakalářské práce.

Farní charita Beroun

BLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autora/ky: Michaela Carter

Studijní program: Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce se zaměřením na komunikacia aplikovanou psychoterapii

Název práce: Násilí páchané na ženách z pohledu sociálního pracovníka

Počet stran (bez příloh): 72

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů české literatury a pramenů: 71

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 4

Počet internetových odkazů: 1

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.

Posudek vedoucího/opponenta bakalářské/diplomové práce na Pražské vysoké škole psychosociálních studií

Jméno a příjmení studenta/-tky: Michaela Carter

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Násilí páchané na ženách z pohledu sociálního pracovníka

Vedoucí/oponent* práce: doc. PaedDr. Slavomír LACA, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 72

Počet stránek příloh: 2

Počet titulů v seznamu literatury: 71

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	X			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	X			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	X			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	X			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	X			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		X		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	X			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	X			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	X			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	X			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	X			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	X			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	X			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použiteľnosť výsledkov v praxi

	X			
--	---	--	--	--

Vhodnosť prezentácie záverů práce (publikácie, referáty, apod.)

	X			
--	---	--	--	--

Otázky a námety k diskusi při obhajobě:

Nemám otázky do diskusie, všetky boli vydiskutované v rámci konzultácií.

Celkové hodnotenie práce (klady, nedostatky):

Autorka Michaela Carter sa zaoberá vo svojej práci veľmi citlivou a aktuálnou témou z pohľadu sociálnej práce, ktorou je násilie páchané na ženách z pohľadu sociálneho pracovníka.

Celá štruktúra práce je dobrá a je vyvážená v jednotlivých hlavných kapitolách a podkapitolách o čom svedčí obsah celej bakalárskej práce. V úvode autorka charakterizuje celú problematiku, ktorú rozoberá v jednotlivých kapitolách, taktiež si vytýčila cieľ svojej teoretickej a empirickej časti ktorou sa zaoberá v posledných kapitolách svojej práci. Autorka pri písaní použila širokú a adekvátnu odbornú literatúru nielen z pohľadu sociálnej práce, ktorú uvádza v zozname bibliografických odkazov (autorka použila nielen ČR a SR literatúru ale aj zahraničné publikácie, k tejto problematike, za čo jej patrí pochvala). Záver práce je ukončený prílohou, v ktorej sa nachádza dotazník.

Predkladaná bakalárska práca sa člení na teoretickú a empirickú časť. V rámci teoretickej časti práce autorka opisuje pohľad na zvolenú problematiku (charakteristiku termíny súvisiace s násilím ktorými sú rodina, domáce násilie, násilie v rodine, sociálna práca, ďalšia kapitola charakterizuje mýty, formy a následky násilia voči ženám, a posledná kapitola teoretickej časti sa venuje sociálnemu pracovníkovi a...). Praktickú časť tvorí posledná kapitola. Autorka použila metódu štruktúrovaného dotazníka a zvolila si hypotézy, kde na overovanie svojich výsledkov použila štatistickú metódu „Chí-kvadrát test“. Musím pochváliť autorku, a jej praktické skúsenosti z danou problematikou s ktorou sa stretla na praxi, taktiež chválím jej prístup k písaniu práce a spoluprácu, hodnotím veľmi kladne. Z dôvodu, že sme museli v rámci empirickej časti upustiť z metódy rozhovoru teda fenomenologickej interpretatívnej analýze (IPA), kde respondentky odmietli spolupracovať, ale profesionálnym prístupom autorky sme nakoniec výskum zrealizovali, za čo je patrí uznanie, že sa s tým popasovala a prišla k zaujímavým poznatkom. Na základe stanoveného cieľa sa autorke podarilo splniť cieľ práce a došla k zaujímavým výsledkom, ktoré zhrnula do záverečnej kapitoly. Navrhujem po menších úpravách publikovať v odbornom časopise, zborníku alebo vystúpiť na konferencii.

Domnievame sa, že predložená práca je zaujímavo spracovaná a spĺňa požiadavky kladené na bakalársku prácu.

Doporučení k obhajobě: doporučuji/nedoporučuji*

- práca spĺňa požiadavky kladené na bakalársku prácu, preto ju doporučujem k obhajobe.

Navrhovaná klasifikace:

- klasifikujem ju stupňom – 1 (výborne).

Datum, podpis: 05.05.2018

* nehodící se, škrtněte

**Oponentský posudek bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Michaela Carter

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Násilí páchané na ženách z pohledu sociálního pracovníka

Oponent práce: Mgr. Jan Jakub Zlámaný Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 72

Počet stránek příloh: 4

Počet titulů v seznamu literatury: 76

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	1			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

		2		
--	--	---	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	1			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

		2		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		2		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		2		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Otázka k obhajobě:

Jak by autorka dnes koncipovala design výzkumu, aby sonda přinesla plastičtější výsledky?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Předkládaná práce splňuje nároky kladené na bakalářskou práci. Autorka rozdělila práci standardně na teoretickou a empirickou část. V první kapitole teoretické části kolegyně definuje pojmy charakterizující rodinu, násilí v rodině a úlohu sociální práce v rámci domácího násilí. V dalších kapitolách se zabývá problematikou násilí páchaného na ženách, jeho formám, cyklům a důsledkům tohoto sociálně patologického jevu. Dále se věnuje osobnosti sociálního pracovníka, formám pomoci a právní legislativě v oblasti násilí páchaného na ženách. **Z teoretického hlediska nevynechala, dle mého názoru, nic podstatného a prokázala schopnost práce s odbornou literaturou a systematického shromažďování informací o daném tématu.** V empirické části práce, kolegyně provádí kvantitativní výzkumné šetření (anketu) s cílem zmapovat zda ženy na kterých je páchané násilí v rodinném prostředí mají poznatky o zkoumané problematice. Pro sběr dat využila dotazníkové šetření s 35 respondentkami. **V praktické části své práce, prokazuje schopnost uplatnit kvantitativní metodologický postup, provést předvýzkum, formulovat hypotézy, zhotovit dotazník, analyzovat data a srozumitelně interpretovat výsledky.**

Připomínky:

Formální: Ocenit musíme poměrně značný počet bibliografických titulů a precizní práci s prameny.

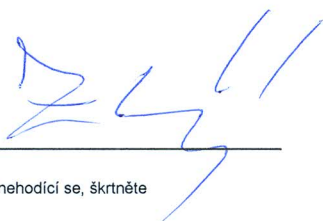
Obsahové: Je poněkud na škodu, že poměrně pracné výzkumné šetření s 23 položkovým dotazníkem přineslo jen skromné a předpokladatelné výsledky. Viz. Otázka k obhajobě

Práci hodnotím jako výbornou a doporučuji ji k obhajobě.

Doporučení k obhajobě: doporučuji*

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum a podpis:

*

nehodící se, škrtněte